

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يطلبون الحق قبل از ظهور

مذاکره دو مرحله‌ای ایرانیان برای اثبات حق در مواجهه با جبهه استکبار / مرحله سوم: قدرت
نمایی نظامی ایرانیان قبل از ظهور و جنگ با دشمن غربی و یهود

چکیده

قبل از ظهور، انقلاب و حکومت در ایران تشکیل خواهد شد که هدف اصلی خویش را زمینه‌سازی برای حکومت جهانی امام عصر می‌داند (و لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِهَا). و در مواجهه با دشمن، دو مرحله حق خویش را طلب می‌کنند (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ ثُمَّ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ) اما دشمن حق ایرانیان را به رسمیت نمی‌شناسد (فَلَا يُعْطُونَهُ). در مرحله سوم، ایرانیان وقتی ممانعت دشمنان در استیفاء و طلب حق خویش را درک می‌کنند (فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ)، این بار حق خویش از راه قدرت نظامی طلب خواهند کرد (سَيُوفِقُهُمْ عَلَىٰ عَوَائِقِهِمْ)؛ و دشمن، مجبور به قبول آن خواهد شد (فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ) لکن ایرانیان به دلیل تغییر معادلات جهانی از جمله وقوع واقعه هرج‌الروم از پذیرش حق خویش -علیرغم اصرار بر اخذ حق در دو مرحله قبلی- سرباز خواهند زد (فَلَا يَقْبَلُونَهُ) و در مقابل آماده جنگ نهایی و سرنوشت‌ساز با دشمن در فلسطین در آستانه ظهور خواهند شد.

کلمات کلیدی

مهدویت، قوم مشرق، زمینه‌سازی ظهور، ایران، قبل از ظهور، یطلبون الحق، حق انرژی هسته‌ای، اسرائیل، فلسطین، یهود در قرآن، سوره اسراء

مراحل انقلاب ایرانیان قبل از ظهور

در باورداشت مهدویت، ظهور امری دفعی و تصادفی تلقی نمی‌شود بلکه واقعه‌ای است که با زمینه‌سازی و تمهیدات ممه‌دون شکل می‌گیرد^۱ از اینرو در منابع فریقین، قیام‌های حق قبل از ظهور (رجل من اهل قم، خراسانی و یمانی) معرفی شده و اوصاف "ممه‌دون و زمینه‌سازان" ظهور در احادیث فریقین شیعه و اهل سنت نیز ذکر شده است.^۲

از جمله: انقلاب ایران به رهبری مردی از قم (رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قُمَّ)، پرچم هدایت وی و مشروعیت قیام (يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ)، خصوصیات یاران وی و صلابت و استواری آنان در پیشبرد اهداف انقلاب (يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزَيْبِرِ الْحَدِيدِ)، ایستادگی در برابر فتنه‌ها و طوفان‌های سخت (لَا تَزُلُّهُمْ الرِّيحُ الْعَوَاصِفُ) تحمیل جنگ بر آنان (وَلَا يَمْلُونَ مِنَ الْحَرْبِ) و سرنوشت انقلاب ایران (وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ) به روشنی سخن به میان آمده است.^۳

انقلاب ایران قبل از ظهور

همچنین در الغیبه نعمانی، از مراحل قیام قوم مشرق زمین (ایران) قبل از ظهور نیز سخن به میان آمده است که دو مرحله حق خویش را از دشمنان طلب می‌کنند (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ) اما وقتی خواسته آنان برآورده نمی‌شود (فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ) این بار از راه قدرت نظامی، حق خویش را از دشمن طلب می‌کنند (وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ) آنگاه دشمن مجبور به پذیرش مطالبات حق ایرانیان خواهد شد (فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ) اما ایرانیان آماده روبرویی شده و جنگ با دشمن رخ خواهد داد (يَقُومُوا ... فَتَلَاهُمْ شُهَدَاءُ) و سرانجام انقلاب ایران به طلوع فجر حکومت جهانی مهدوی متصل خواهد

۱. پورسیدآقایی، زمینه‌سازی ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۱۰، ص ۲۰-۲۱.

۲. فتلاوی، آیات الهدی والضللال فی عصر الظهور، ص ۶۳-۱۲۶.

۳. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶.

شد (وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ)^۱ که عبارت آخری تعبیر قرآنی "وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ" در سرنوشت انقلاب "قیام مردی از قم" است که ذکر گردید.

انقلاب ایران قبل از ظهور در منابع فریقین

بیان گردید، انقلاب شیعی با آرمان زمینه‌سازی ظهور در ایران تشکیل می‌شود.^۲ و در احادیث متعدد شیعه و اهل سنت به این موضوع تصریح شده است. از جمله در کتاب الغیبه نعمانی به نقل از امام باقر، به انقلاب زمینه‌ساز در مشرق اشاره شده است که سرانجام به حکومت جهانی امام عصر متصل خواهد شد:

كَأَنِّي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سِيوفَهُمْ عَلَىٰ عَوَاتِقِهِمْ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّىٰ يَقُومُوا وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ أَمَا إِنِّي لَوِ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبْقِيَتْ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ.^۳

قومی در مشرق خروج (قیام و انقلاب) می‌کنند. حق خویش را از دشمن مطالبه می‌کنند ولی به آنان داده نمی‌شود، برای بار دوم، حق خویش را از دشمن مطالبه می‌کنند اما به آنان داده نمی‌شود، وقتی چنین می‌بینند، سلاح‌های خویش را بر گردن خویش می‌افکنند (کنایه از قدرت‌نمایی نظامی یا حمله به دشمن)، پس آنچه می‌طلبند به ایشان می‌دهند ولی از پذیرفتن آن خودداری می‌کنند تا اینکه قیام کرده و پرچم حکومت خویش را به امام عصر تحویل می‌دهند و کشته‌های این انقلاب و قیام، شهید محسوب می‌شوند، بدانید اگر من آن زمان را درک کنم، حتماً خود را برای امام مهدی نگاه می‌داشتم.

شایان ذکر است محتوای حدیث فوق به نقل از پیامبر توسط محمد بن سلیمان اسدی کوفی در کتاب المناقب^۴ (از عالمان زیدیه در بین سالهای ۲۴۰ تا ۳۲۰ ق می‌زیسته است)، قبل از مرحوم نعمانی (وفات ۳۶۰ ق) نیز نقل شده است. البته مضمون حدیث الغیبه نعمانی در منابع فریقین شیعه و اهل سنت نیز گزارش شده است؛ از جمله در کتاب دلائل الإمامة از پیامبر، مراحل انقلاب ایران قبل از ظهور چنین ترسیم شده است:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ اللَّهِ لَنَا الْآخِرَةُ عَلَى الدُّنْيَا، وَإِنْ أَهْلَ بَيْتِي سَيَلِقُونَ بَعْدِي بَلَاءً وَتَطْرِيداً وَتَشْرِيداً، حَتَّىٰ يَجِيءَ قَوْمٌ مِنْ هَاهُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَشْرِقِ أَصْحَابُ رَايَاتٍ سُوْدٍ، يَسْأَلُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ حَتَّىٰ أَعَادَهَا ثَلَاثاً فَيَقَاتِلُونَ فَيُضْرَبُونَ، وَلَا يَزَالُونَ كَذَلِكَ حَتَّىٰ يَدْفَعُونَهَا إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، فَيَمْلَأُهَا قِسْطاً وَعَدْلًا، كَمَا مَلَأْتُ ظُلْمًا وَجَوْرًا، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ فَلْيَأْتِهِ وَلَوْ حَبِوًّا عَلَى التَّلَجِ.^۵

۱. نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳.

۲. طبری، فی رحاب حکومت الإمام المهدی، ص ۶۸.

۳. نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳.

۴. کوفی، مناقب الإمام أميرالمؤمنین، ج ۲، ص ۱۱۰.

۵. طبری، دلائل الإمامة، ص ۴۴۲ و ۴۴۵-۴۴۶.

مشابه این حدیث در دیگر منابع شیعی همچون: کتاب شرح الأخبار^۱ نعمان مغربی، کشف اللغمة^۲ اربلی، الدر النظیم فی مناقب الائمه^۳ ابن حاتم شامی، العدد القویة^۴ حلی، منتخب الانوار المضية^۵ نیلی نجفی، اثبات الهداة^۶ حرعاملی، بهجة النظر^۷، حلیة الأبرار^۸ و غایة المرام^۹ محدث بحرانی، الملاحم و الفتن^{۱۰} ابن طاووس، بحار الأنوار^{۱۱} علامه مجلسی، ریاض الأبرار فی مناقب الائمه^{۱۲} جزائری نیز نقل شده است.

شگفت آور اینکه در منابع اهل سنت نیز به کثرت از زبان پیامبر، مضمون احادیث شیعی نقل شده است؛ گویی اینکه برای نصرت و یاری انقلاب زمینه ساز ظهور و عدم مخالفت با قیام ایرانیان به نوعی با اهل سنت اتمام حجت شده باشد. از جمله در کتاب سنن ابن ماجه از "صحاح سته" اهل سنت، از قول پیامبر مشابه حدیث امام باقر در الغیبة نعمانی تکرار شده است:

يَأْتِي قَوْمٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ مَعَهُمْ رَايَاتٌ سَوْدٌ، فَيَسْأَلُونَ الْخَيْرَ (الْحَقَّ)^{۱۳} فَلَا يُعْطَوْنَهُ، فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصَرُونَ، فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوا فَلَا يَقْبَلُونَهُ، حَتَّى يَدْفَعُوهَا إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، فَيَمْلُؤُهَا قِسْطًا كَمَا مَلَأُوهَا جَوْرًا، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ، فَلْيَأْتِيهِمْ وَلَوْ حَبْوًا عَلَى الثَّلْجِ.^{۱۴}

و در کتاب مستدرک الصحيحین حاکم نیشابوری که مطابق منهج^{۱۵} صحیح مسلم و بخاری (معتبرترین کتب نزد اهل سنت بعد از قرآن) تدوین شده است، نیز از قول پیامبر بر "پرچم هدایت" انقلاب ایرانیان قبل از ظهور تاکید ویژه شده است:

۱. ابن حیون، شرح الأخبار، ج ۳، ص ۴۰۱.

۲. اربلی، کشف اللغمة، ج ۲، ص ۴۷۲ و ۴۷۸.

۳. ابن حاتم شامی، الدر النظیم فی مناقب الائمه، ص ۷۹۹.

۴. ابن مطهر حلی، العدد القویة، ص ۹۱.

۵. نیلی نجفی، منتخب الانوار المضية، ص ۴۴.

۶. حرعاملی، اثبات الهداة، ج ۵، ص ۲۲۵ و ۲۷۷.

۷. بحرانی، بهجة النظر فی اثبات الوصایة و الامامة، ص ۱۷۴.

۸. بحرانی، حلیة الأبرار، ج ۶، ص ۴۶۲.

۹. بحرانی، غایة المرام، ج ۷، ص ۱۰۴.

۱۰. ابن طاووس، الملاحم و الفتن، ص ۱۱۸ و ۳۱۴.

۱۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۸۳.

۱۲. جزائری، ریاض الأبرار فی مناقب الائمه، ج ۳، ص ۳۵ و ۱۷۴.

۱۳. فی اکثر المنايع: «الحق» بدل «الخير». (ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۶، ص ۴۸).

۱۴. ابن ماجه، سنن ابن ماجه، ج ۵، ص ۵۴۰.

۱۵. وأنا أستعين الله تعالى على إخراج أحاديث رواتها ثقات قد احتج يمثلها الشيخان (حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحيحین، ج ۱، ص ۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ اللَّهِ لَنَا الْآخِرَةُ عَلَى الدُّنْيَا، وَإِنَّهُ سَيَلْقَى أَهْلَ بَيْتِي مِنْ بَعْدِي تَطْرِيداً وَتَشْرِيداً فِي الْبِلَادِ، حَتَّى تَرْتَفِعَ رَايَاتُ سُودٍ مِنَ الْمَشْرِقِ، فَيَسْأَلُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ، ثُمَّ يَسْأَلُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ، ثُمَّ يَسْأَلُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ، فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصَرُونَ، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ أَوْ مِنْ أَعْقَابِكُمْ فَلْيَأْتِ إِمَامَ أَهْلِ بَيْتِي وَلَوْ حَبِوًّا عَلَى الثَّلْجِ، فَإِنَّهَا رَايَاتُ هُدًى، يَدْفَعُونَهَا إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي فَيَمْلِكُ الْأَرْضَ، فَيَمْلُؤُهَا قِسْطاً وَعَدْلًا كَمَا مَلَأْتُ جَوْراً وَظُلماً.^۱

رسول الله فرمودند: ما اهل بيتي هستیم که خداوند، آخرت را برای ما به جای دنیا برگزیده است، و زود است که اهل بیت من، پس از من، در شهرها تحت فشار قرار گیرند و رانده شوند، تا این که صاحبان پرچم‌های سیاه از مشرق سر برآورند و حق را طلب نمایند ولی به آنها داده نمی‌شود. دوباره طلب می‌کنند؛ ولی داده نمی‌شود. بار سوم، طلب می‌کنند. باز هم داده نمی‌شود. پس می‌جنگند و پیروز می‌شوند. پس هر کس از شما و از نسل شما آن را درک کرد، نزد امامی از اهل بیت من بیاید، هر چند که پابرهنه بر برف و سرما باشد؛ چرا که آنان پرچم‌های هدایت‌اند. آنها پرچم قیام خویش را به مردی از اهل بیت من تحویل می‌دهند که نامش، همانام من است ... و حاکم زمین می‌شود و آن را آکنده از عدل و داد می‌کند، همان گونه که آکنده از جور و ستم شده است.

و مشابه آن در دیگر منابع اهل سنت همچون: الملاحم^۲ ابن منادی، کنز العمال^۳ متقی هندی، إبراز الوهم المکنون^۴ غماری، الحاوی للفتاوی^۵ سیوطی، ذخائر العقبی^۶ طبری، عقد الدرر^۷ شافعی، الفصول المهمه^۸ ابن صباغ مالکی، جواهر العقدین^۹ سمهودی، ینابیع الموده^{۱۰} قندوزی، سبل الهدی و الرشاد^{۱۱} شامی، العرف الوردی^{۱۲} سیوطی، القول المختصر^{۱۳} ابن

۱. حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۴۶۴ و ۵۱۱.

۲. ابن منادی، الملاحم، ص ۱۹۳.

۳. متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۷.

۴. غماری مغربی، إبراز الوهم المکنون من کلام ابن خلدون، ص ۴۸۶ و ۴۸۷ و ۵۲۵.

۵. سیوطی، الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۷۲.

۶. طبری، ذخائر العقبی، ص ۱۷.

۷. مقدسی شافعی، عقد الدرر فی أخبار المنتظر، ص ۱۶۶.

۸. ابن صباغ مالکی، الفصول المهمه، ج ۲، ص ۱۱۱۰.

۹. سمهودی، جواهر العقدین، ج ۲، ص ۱۹۳.

۱۰. قندوزی، ینابیع الموده، ج ۱، ص ۴۰۷ و ج ۲، ص ۱۱۸ و ج ۳، ص ۲۶۳.

۱۱. شامی، سبل الهدی و الرشاد، ج ۱۱، ص ۱۲.

۱۲. سیوطی، العرف الوردی، ص ۹۳-۹۴.

۱۳. ابن حجر، القول المختصر فی علامات المهدي المنتظر، ص ۱۲۰.

حجر، توضيح الدلائل^١ ايجي، البداية و النهاية^٢ و معجزات النبي^٣ ابن كثير، ميزان الاعتدال^٤ ذهبي، إمتاع الأسماع^٥ مقريزي، الاذاعة^٦ قنوجي، المنار المنيف^٧ ابن قيم جوزي، اتحاف الخيرة^٨ البوصيري، الخصائص الكبرى^٩ و الدرر المنتور^{١٠} سيوطي، المعجم الأوسط^{١١} طبراني، السنن الواردة^{١٢} داني و ديكر منابع اهل سنت^{١٣} ذكر شده است.

همچنين منابع متقدم اهل سنت همچون: المصنّف^{١٤} ابن ابي شيبة (استاد بخاري وفات ٢٣٥ ق)، سنن ابن ماجه (وفات ٢٧٣ ق)^{١٥}، البحر الزخار^{١٦} ابوبكر البزار (وفات ٢٩٢ ق)، مسند^{١٧} ابويعلى موصلي (وفات ٣٠٧ ق)، مسند^{١٨} الشاشي (وفات ٣٣٥ ق)، الملاحم^{١٩} ابن منادي (وفات ٣٣٦ ق)، البلدان^{٢٠} ابن فقيه (وفات ٣٤٠ ق)، همگي قبل از كتاب الغيبة نعماني (وفات ٣٦٠ ق)، نیز حديث انقلاب قوم مشرق زمين را از پیامبر نقل کرده‌اند.

١. ايجي، توضيح الدلائل، ص ٤٣٠.
٢. ابن كثير، البداية و النهاية، ج ٦، ص ٢٧٦.
٣. ابن كثير، معجزات النبي، ص ٣٥٥.
٤. ذهبي، ميزان الاعتدال، ج ٢، ص ٤١٦.
٥. مقريزي، إمتاع الأسماع، ج ١٢، ص ٣٠١.
٦. قنوجي، الإذاعة، ص ١٣١.
٧. ابن قيم، المنار المنيف، ج ١، ص ٢٠١.
٨. بوصيري، اتحاف الخيرة، ج ١٠، ص ٢٨٢.
٩. سيوطي، الخصائص الكبرى، ج ٢، ص ٢٠٣.
١٠. سيوطي، الدرر المنتور، ج ٦، ص ٥٨.
١١. طبراني، المعجم الأوسط، ج ٦، ص ٢٩.
١٢. داني، السنن الواردة في الفتن، ج ٥، ص ١٠٢٩-١٠٣١.
١٣. المناوي، كنوز الحقائق، ص ٤٥. ابن حمزه، البيان و التعريف، ج ١، ص ٢٥٤. (به نقل از: شوشتری، إحقاق الحق، ج ٩، ص ٣٨٨-٣٨٩ و ج ١٣، ص ١٩٢-١٩٤). تويجری، الاحتجاج بالأثر على من أنكر المهدي المنتظر، ج ١، ص ٢٦٩. تويجری، إتحاف الجماعة بما جاء في الفتن و أشراف الساعة، ج ٢، ص ٢٨٦.
١٤. ابن ابي شيبة، المصنّف، ج ٨، ص ٦٩٧.
١٥. ابن ماجه، سنن ابن ماجه، ج ٥، ص ٥٤٠.
١٦. البزار، البحر الزخار، ج ٤، ص ٣٥٥.
١٧. موصلي، المسند، ج ٩، ص ١٨.
١٨. الشاشي، المسند، ج ١، ص ٣٤٧ و ٣٦٢.
١٩. ابن منادي، الملاحم، ص ١٩٣.
٢٠. ابن فقيه، البلدان، ص ٢٣ و ٦٠٩.

همانگونه که ملاحظه گردید در منابع اهل سنت به کثرت از قول پیامبر، مضمون احادیث شیعی تکرار شده است؛ گویی اینکه برای نصرت و یاری انقلاب زمینه‌ساز ظهور و عدم مخالفت با قیام ایرانیان به نوعی با اهل سنت اتمام حجت شده است. نتیجه اینکه از رخداد‌های مشترک^۱ در منابع فریقین شیعه و اهل سنت به عنوان نشانه ظهور^۲ به طرق متعدد^۳ و به تواتر^۴ از وقوع انقلاب مشرق زمین قبل از ظهور و پیشگویی اعجازگونه پیامبر از سرنوشت این انقلاب در ایران سخن به میان آمده است که به حکومت جهانی امام عصر متصل خواهد شد.^۵

وناق سندی حدیث قوم مشرق زمین قبل از ظهور

هرچند به دلیل تواتر معنوی حدیث قوم مشرق، از بررسی سندی بی نیاز هستیم با این حال، سلسله اسناد در کتاب سنن ابن ماجه و الغیبه نعمانی نیز بررسی خواهد شد:

سند حدیث قیام قوم مشرق در سنن ابن ماجه

اهل سنت در سند حدیث خروج قوم مشرق زمین در کتاب سنن ابن ماجه، به دلیل یزید بن ابی زیاد که شیعه بوده است، مناقشه می‌کنند اما واقعیت این است که در بین خود رجالیون اهل سنت در توثیق و تضعیف این راوی، اختلاف نظر جدی وجود دارد.^۱ توضیح بیشتر اینکه: بستوی، هرچند در ابتدا اعتراف می‌کند که روایات خروج قوم مشرق زمین به طریق دیگری در کتاب مستدرک حاکم نیز نقل شده است که مطابق دیدگاه شیخین بخاری و مسلم، توثیق می‌شود^۲ و یا حداقل از دیدگاه ذهبی، حسن الحدیث است^۳ اما در کمال تعجب، بستوی (محقق معاصر اهل سنت عربستان سعودی)، هرچند دیدگاه ابن کثیر - که سخت‌گیری آن به مذهب شیعه مبرهن است - درباره حدیث اخیر را با عبارت "إسناده حسن" ذکر می‌کند^۴، اما

۱. جعفری، اشتراکات شیعه و اهل سنت در عقیده مهدویت، ص ۵۱-۵۴. فتاوی، مع المهدی المنتظر فی دراسة مقارنة، ص ۴۶.

۲. اکبرنژاد، بررسی تطبیقی مهدویت در روایات شیعه و اهل سنت، ص ۱۶۵. العمیدی، غیبه الإمام المهدی عند الإمام الصادق، ص ۲۶۱.

۳. العمیدی، المهدی المنتظر فی الفكر الاسلامی، ص ۶۱.

۴. کورانی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدی، ص ۴۹۴. مدرسی، دراسة حول ظهور الإمام المهدی، ص ۲۲۷. فتاوی، ثورة المومنین للمهدی، ص ۳۱۳. فتاوی، ریایات الهدی و الضلال فی عصر الظهور، ص ۹۶. طبسی، درس خارج مهدویت، سال ۹۰. طبسی، درس خارج مهدویت، سال ۹۴. البتة شهید سیدمحمد صدر نیز در کتاب گرانبه‌ای موسوعه الامام المهدی به تظافر سندی (صدر، تاریخ الغیبه الكبرى، ص ۴۵۵) و در جایی دیگر به استفاضه گرایش دارد (صدر، تاریخ مابعد الظهور، ص ۱۷۰). در منابع اهل سنت نیز به خروج پرچم‌های سیاه مشرق قبل از ظهور امام مهدی تصریح شده است (معارف، بررسی سندی فقه الحدیثی احادیث ریایات سود در منابع اهل سنت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۶، ص ۵۷-۶۲. جعفری، اشتراکات شیعه و اهل سنت در عقیده مهدویت، ص ۵۱-۵۴. ابن کثیر، البدایه و النهایه ط هجر، ج ۱۹، ص ۶۲. غماری مغربی، إبراز الوهم المکنون من کلام ابن خلدون، ص ۵۳۲).

۵. ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۷، ص ۴۵۵.

۶. نک: بستوی، موسوعه فی أحادیث الإمام المهدی، ص ۳۴.

۷. بستوی، موسوعه فی أحادیث الإمام المهدی، ص ۳۷.

۸. ذهبی، الموقظه فی علم مصطلح الحدیث، ص ۷۸.

۹. ابن کثیر، البدایه و النهایه، ج ۶، ص ۲۴۶.

در ادامه مناقشه کرده و در نهایت سند احادیثی را که یزید بن ابی زیاد در طریق آن قرار دارد، ضعیف می‌شمرد^۱ اما در مقابل برخی محققین، مبانی این دیدگاه را نفی کرده^۲ و حدیث را توثیق کرده‌اند.^۳ بنابراین سند حدیث سنن ابن ماجه، معتبر است:

عثمان بن ابی شیبه: ثقة، حافظ، شهیر^۴

معاویة بن هشام: ثقة^۵

علی بن صالح بن حی: ثقة، صالح^۶

یزید بن ابی زیاد: صدوق^۷، ثقة إلا أنه اختلط في آخر عمره^۸

ابراهیم نخعی: ثقة^۹

علقمة بن قیس: ثقة، ثبت، فقیه، عابد^{۱۰}

عبد الله بن مسعود: صحابی، هاجر الهجرتین و كان صاحب رسول الله.^{۱۱}

سند حدیث قیام قوم مشرق در الغیبه نعمانی

سند حدیث قیام قوم مشرق زمین در الغیبه نعمانی بدین قرار است:

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ أَخِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ
الْحَلَبِيِّ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى عَنْ مُعَمَّرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ سَامٍ عَنْ أَبِي خَالِدِ الْكَاذِبِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّهُ قَالَ: كَانِي بِقَوْمٍ قَدْ
خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ ...^{۱۲}

۱. بستوی، موسوعة فی أحادیث الإمام المهدي، ص ۳۹ و ۲۲۹.

۲. رستم‌نژاد، نقد رویکرد سلفی ها در جرح و تعدیل مذهبی و اعتقادی، فصلنامه علوم حدیث تطبیقی، ش ۳، ص ۷۹ و ۸۷.

۳. معارف، بررسی سندی فقه الحدیثی احادیث رایات سود در منابع اهل سنت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۶، ص ۵۸-۵۹.

۴. ابن حجر عسقلانی، تقریب التهذیب، ج ۱، ص ۶۶۴

۵. المزی، تهذیب الکمال، ج ۱۸، ص ۲۲۴

۶. ابن حجر عسقلانی، تقریب التهذیب، ج ۱، ص ۶۹۶

۷. ذهبی، الکاشف، ج ۲، ص ۳۸۲

۸. عجلی، معرفه الثقات، ج ۲، ص ۳۶۴

۹. المزی، تهذیب الکمال، ج ۱، ص ۳۶۰

۱۰. ابن حجر عسقلانی، تقریب التهذیب، ج ۱، ص ۶۸۷

۱۱. ابن حجر عسقلانی، تهذیب التهذیب، ج ۴، ص ۴۸۷

۱۲. نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳

۱. أحمد بن محمد بن سعيد (معروف به ابن عقده): احادیث ابن عقده، به فور در کتب اربعه شیعه یافت می شود و وثاقت وی نزد رجالیون بزرگ شیعی ثابت است؛ قدمای امامیه بر وثوق وی تاکید داشته اند. نجاشی، وی را چنین توصیف می کند: هذا رجل جلیل فی أصحاب الحدیث و عظم محله و تقته و أمانته^۱. شیخ طوسی نیز ابن عقده را جلیل القدر و عظیم المنزلة توصیف کرده است.^۲
  ۲. علی بن الحسن (علی بن الحسن بن علی بن فضال): ثقه جلیل. نجاشی از وی به اصحابنا تعبیر کرده است^۳ و کشی، به وثاقت او رای داده است^۴
  ۳. أخیه محمد بن الحسن (محمد بن الحسن بن علی بن فضال): ثقه.^۵
  ۴. ابيه (الحسن بن علی بن فضال): جله اصحابنا من فقهاء^۶ ثقه جلیل^۷ من اصحاب الاجماع.^۹
  ۵. احمد بن عمر الحلبي (أحمد بن عمر بن أبي شعبة الحلبي): ثقه امامی صحیح المذهب.^{۱۰}
  ۶. الحسين بن موسى (الحسين بن موسى الحنط): ثقه امامی.^{۱۱}
  ۷. معمر بن يحيى بن سام: ثقه امامی.^{۱۲}
  ۸. أبوخالد الكابلي (کنکر أبو خالد الکابلی): امامی ثقه جلیل من حواری امام السجاد.^{۱۳}
- بنابراین، راویان حدیث "قوم مشرق زمین" همگی از ثقات هستند^{۱۴} و سند آن نیز معتبر است.^۱

-
۱. نجاشی، الرجال، ص ۹۴.
  ۲. طوسی، الرجال، ص ۴۰۹.
  ۳. نجاشی، الرجال، ص ۳۱ و ۲۵۸.
  ۴. کشی، الرجال، ص ۳۴۵.
  ۵. کشی، الرجال، ص ۳۴۵.
  ۶. نجاشی، الرجال، ص ۱۲۰.
  ۷. کشی، الرجال، ص ۳۴۵.
  ۸. طوسی، الرجال، ص ۳۵۴.
  ۹. کشی، الرجال، ص ۵۵۶.
  ۱۰. نجاشی، الرجال، ص ۹۸ و ۲۳۱.
  ۱۱. نجاشی، الرجال، ص ۴۶. مطابق نظر تحقیقی آیه الله شبیری زنجانی، ثقه و امامی است (ر.ک: نرم افزار درایه النور، عنوان: الحسين بن موسى الحنط).
  ۱۲. نجاشی، الرجال، ص ۴۲۵. حلی، خلاصه الرجال، ص ۱۶۹.
  ۱۳. کشی، الرجال، ص ۱۰، ۱۱۵ و ۱۲۳.
  ۱۴. پورسیدآقای، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ص ۱۵. جعفری، معناشناسی تطبیقی انتظار و زمینه سازی قیام امام مهدی در اندیشه فریقین، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۵، ص ۱۳۷.

قد خرجوا بالمشرق: قیام و انقلاب علیه حاکم جائر و ظالم

خروج در اصطلاح به قیام، انقلاب و تلاش برای تشکیل حکومت تعبیر می‌شود^۲ و از آنجا که این پرچم به هدایت نیز توصیف شده است (قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ)، خروج علیه حاکم جائر و ظالم، یکی از مصادیق بارز آن خواهد بود. و ناگفته پیداست به قرینه "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ وَقَتْلَاهُمْ شُهَدَاءَ" تأیید و مشروعیت قیام در عصر غیبت با هدف زمینه‌سازی ظهور نیز اثبات می‌گردد.

مراد از قوم مشرق: ایرانیان زمینه‌ساز ظهور

هرچند مشرق اعم از ایران است لکن به دلیل قرائن متعدد از جمله تشکیل حکومت شیعی در مشرق با آرمان زمینه‌سازی ظهور امام عصر و معیار مهم دیگر یعنی شیعه اثنی‌عشری و معتقد به امامت امام دوازدهم (قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ ... وَ لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ)^۳ و تحویل پرچم به حضرت صاحب امام مهدی (فَإِذَا ظَهَرَ الْمَهْدِيُّ بَعَثَ إِلَيْهِ بِالْبَيْعَةِ)^۴، و نیز جنگ ایرانیان شیعی با یهود در فلسطین^۵ در کنار ادله دیگر همچون قانون استبدال در قرآن^۶ و تطبیق آن در احادیث و تفاسیر

۱. ری‌شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۶، ص ۱۳.

۲. پورسیدآقایی، چالش‌های روایی تشکیل حکومت در عصر غیبت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ص ۳۹۰. قبانچی، موجز دائرة معارف الغیبه، ص ۷۳.

۳. نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳.

۴. طوسی، الغیبه، ص ۴۵۲. مقدسی شافعی، عقد الدرر فی أخبار المنتظر، ص ۱۷۳. حر عاملی، إثبات الهداة، ج ۵، ص ۳۵۸.

۵. وَ قَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ ... فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا ... بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ (سوره اسراء، آیه ۴-۵). قَوْمٌ يَبِغْتُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ فَلَا يَدْعُونَ وَثْرًا لَّأَلٍ مُحَمَّدٍ إِلَّا قَتَلُوهُ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل‌الزیارات، ص ۶۳). که به قرینه عبارت "قتلهم شهداء" در حدیث انقلاب مشرق زمین قبل از ظهور (نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳) و نیز به ضمیمه حدیث معرفی "اهل قم" به عنوان هویت ایرانی مجازات کنندگان یهود: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ .. فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هُوَ لَاءِ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَ اللَّهُ أَهْلُ قُمَّ. (مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶)، مشخص است که عقوبت اول یهود قبل از ظهور توسط ایرانیان شیعی رخ خواهد داد (برای آگاهی بیشتر: پورسیدآقایی، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ص ۶۵-۶۷. پورسیدآقایی، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش‌های مهدوی، ش ۲۵، ص ۲۶).

۶. طبق قانون استبدال در قرآن {يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ} (سوره توبه، آیه ۳۹، سوره محمد، آیه ۳۸)؛ إِنَّ يَسْأُ يُدْهِبُكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَ يَأْتِ بِآخِرِينَ (سوره نساء، آیه ۱۳۳)؛ مَنْ يَزِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَهُ (سوره مائده، آیه ۵۴). فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هُوَ لَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ (سوره انعام، آیه ۸۹). { خداوند وامدار و مدیون شخص یا قوم خاصی نیست. قانون استبدال، همان‌طور که بر ملت‌ها و جوامع حاکم است در مورد تبدیل و جایگزینی افراد نیز صدق می‌کند (کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۵۵۳. صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۳۶). بنابراین خداوند متعال جامعه و گروهی از بندگان خود را انتخاب می‌کند و مسئولیت تاریخی رهبری امت را برای پیش‌برد رسالت خویش بدان‌ها می‌سپارد تا آنها به بالاترین سطح تجربه سیاسی و تمدنی دست‌یابند، اما اگر آن قوم به امانت الهی خیانت ورزیده و از صراط مستقیم رسالت منحرف شوند، قانون استبدال بر آنها جاری می‌شود و خداوند آنها را به خاطر این خیانت، نیز مجازات کرده و از موضع رهبری کنار می‌گذارد و قوم دیگری را به جای آنها می‌آورد که برای پیش‌برد رسالت الهی شایسته‌تر و مناسب‌ترند. قانون قرآنی استبدال یکی از مهم‌ترین قوانین و قواعد تحولات اجتماعی در عرصه عقیدتی، سیاسی و جهادی است و در واقع سنت الهی برای محافظت از رسالت و پیام خداوند در برابر توطئه‌ها و انحرافات زمامداران خیانت‌کار در جهان اسلام است (ر.ک: جعفری، تفسیر کوثر، ج ۳، ص ۱۸۵. سلیمانی، سنت‌مندی تاریخ در قرآن از منظر شهید صدر، فصلنامه تاریخ در آینه پژوهش، شماره ۲۵، ص ۹۳-۱۱۴. اراکی، مجموعه آثار نهمین همایش بین‌المللی دکترین مهدویت، ج ۱، ص ۷۸).

فریقین شیعه^۱ و اهل سنت^۲ بر قوم سلمان و ایرانیان^۳، واضح و میرهن است که قیام و انقلاب مشرق زمینه‌ساز منحصر در ایران شیعی خواهد بود و نه سایر بلاد مشرق. و ارتکاز ذهنی اصحاب و تابعین از قوم مشرق، نیز ایرانی‌ها بوده است^۴ و مولفین میراث حدیثی فریقین شیعه^۵ و اهل سنت نیز بر این امر تصریح کرده‌اند. و محققین نیز در اینکه مراد از مشرق، ایران می‌باشد، تردیدی به خود راه ندادند.^۶

بنابراین طبق احادیث فریقین، رایات مشرق قبل از ظهور که زمینه ساز حکومت مهدی موعود هستند^۷ دارای سه شاخص بسیار مهم یعنی: شیعه اثنی عشری و معتقد به امامت امام دوازدهم (وَ لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِهَا)^۸، ایرانی (قوم سلمان)^۹ و آرمان آزادی فلسطین^۱ هستند.

۱. يَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ابناء الفارس (طبرسی، مجمع البیان، ج ۵، ص ۴۷ و مشابه آن: قمی، تفسیر القمی، ج ۲، ص ۳۰۹).

۲. سئل رسول الله عنهم ف ضرب يده على عاتق سلمان و قال: هذا و ذوهه ثم قال: لو كان الإيمان معلقاً بالثريا لناله رجال من أبناء فارس (زمخشری، تفسیر الکشاف، ج ۱، ص ۶۴۶)؛ وَ آخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ ... مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ... وَ فِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَ صَعَّ رَسُولُ اللَّهِ يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلَاءِ (بخاری، صحیح البخاری، ج ۸، ص ۴۷، مسلم، صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۹۷۲). از نگاه رجالیون اهل سنت، سند صحیح است (نک: الادارة العامة للاوقاف، نرم افزار جوامع الكلم).

۳. رستم‌نژاد، قوم جایگزین در احادیث تفسیری، فصلنامه حدیث حوزه، ش ۷. شفیعی‌مازندرانی، ایرانیان در اشاره‌های قرآنی، فصلنامه معرفت، ش ۹۶. یوسفی، رویکرد وحیانی بر محبوبیت ایرانیان و بسترسازی ظهور، فصلنامه پژوهشنامه مهدویت، ش ۱. مرکز فرهنگ و معارف قرآن، دائرة المعارف قرآن کریم، ج ۵، ص ۱۷۹-۱۸۱.

۴. کورانی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدی، ص ۴۹۵. طبری، درس خارج مهدویت، سال ۹۳.

۵. نَأْخُذُهُ مِنْكَ بِدَهْ دَوَائِدَهُ (کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۱۹۷). بده دوازده لفظ فارسی و معناه العشرة باثني عشر يستعمله التجار بالمشرق (ابن حیون، دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۴۹).

۶. ر.ک: پورسیدآقایی، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش‌های مهدوی، ش ۲۵. ص ۲۰. صمدی، بایسته‌های ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۵، ص ۱۳۹. الاسدی، عنصر الخفاء فی القضية المهدویة، فصلنامه الموعود طبع نجف اشرف، ش ۴. ص ۱۲۶. ری‌شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۸، ص ۳۶۲. فتلاوی، ثورة الموطئین للمهدی، ص ۱۹۴. فتلاوی، مع المهدی المنتظر فی دراسة مقارنة، ص ۴۶. طبری، چشم‌اندازی به حکومت مهدی، ص ۴۶. سلیمان، يوم الخلاص، ص ۵۵۷. صدر، تاریخ الغیبة الکبری، ص ۱۵۸ و ۲۸۳. کورانی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدی، ص ۴۹۵. جعفر مرتضی عاملی، دراسة فی علامات الظهور، ص ۳۸. نویسندگان، مجموعه آثار پنجمین همایش بین المللی دکتترین مهدویت، ج ۱، ص ۲۷۶. آل محسن، أهدی الرايات دراسة فی شخصية الیمانی، ص ۱۳۳ و ۱۳۵. جعفر مرتضی عاملی، مختصر المفید، ج ۳، ص ۱۷۵. قبانچی، موجز دائرة معارف الغیبة، ص ۵۶. سند البحرانی، فقه علائم الظهور، ص ۶۱.

۷. سجادی‌طلب، دفاع از احادیث نشانه‌های ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۳، ص ۲۲۹-۲۳۰. جعفری، اشتراکات شیعه و اهل سنت در عقیده مهدویت، ص ۵۱-۵۴.

۸. نعمانی، الغیبة، ص ۲۷۳.

۹. تَلَا رَسُولُ اللَّهِ يَوْمًا هَذِهِ الْآيَةَ وَ إِنَّ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ (سوره محمد، آیه ۳۸). قَالُوا وَ مَنْ يُسْتَبْدَلُ بِنَا؟ قَالَ فَضْرَبَ رَسُولُ اللَّهِ عَلَى مَنْكِبِ سَلْمَانَ، ثُمَّ قَالَ هَذَا وَ قَوْمُهُ، هَذَا وَ قَوْمُهُ (ترمذی، سنن الترمذی، ج ۵، ص ۲۲۲)؛ يَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ خَيْلَهُ وَ جُنُودَهُ، فَيَبْلُغُ عَامَةَ الشَّرْقِ مِنْ أَرْضِ خُرَّاسَانَ وَ أَرْضِ فَارِسٍ فَيَتَوَرَّ بِهَمَّ أَهْلِ الْمَشْرِقِ فَيَقَاتِلُونَهُمْ (مقدسی شافعی، عقد الدرر فی أخبار المنتظر، ص ۱۷۱).

مرکز تخصصی مهدویت در نجف اشرف تحت زعامت و اشرف مرجع شیعیان آیه الله سیستانی حفظه الله، در پاسخ به سوال مخاطبین مبنی بر اینکه هویت قوم مشرق زمین را استفسار نمودند، چنین پاسخ می‌دهد:

عن الإمام الباقر عليه السلام: كَأَنِّي بِقَوْمٍ خَرَجُوا مِنَ الْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يَعْطُونَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يَعْطُونَهُ، فَإِذَا أَرَادُوا ذَلِكَ وَضَعُوا سِيوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ، فَيَعْطُونَ مَا سَأَلُوا فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَقُومُوا وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ، قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ أَمَّا إِنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَبْقَيْتُ نَفْسِي لَصَاحِبِ الْأَمْرِ أَيُّ الرَّايَاتِ مَقْصُودَةٌ بِهَذِهِ الرَّوَايَةِ، وَمَنْ أَيْنَ تَأْتِي؟

الإجابة:

بسم الله الرحمن الرحيم

الظاهر أنها الرايات السود التي تقبل من المشرق، والتي ورد في بعض الروايات أنها رايات الخراسان.^۲

---

۱. آرمان آزادی فلسطین از اهداف رایات مشرق زمینه‌ساز ظهور است که در منابع فریقین شیعه و اهل سنت ذکر شده است: قَوْمٌ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل‌الزیارات، ص ۶۳). كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ... فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هُوَ لَا؟ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَ اللَّهُ أَهْلُ قُمَّ (مجلسی، بحارالأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶). و در احادیث اهل سنت: تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ أُخْرَى سَوْدَاءٌ ... يَهْرُمُونَ أَصْحَابَ السُّفْيَانِيِّ حَتَّى يَنْزِلَ بَيْتَ الْمَقْدِسِ يُوطِّئُ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ (دانی، السنن الواردة في الفتن، ج ۱، ص ۲۶۱. حنبلی، فرائد فوائد الفكر، ص ۳۱۴). تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ رَايَاتُ سَوْدٌ لَا يَزُدُّهَا شَيْءٌ حَتَّى تُنْصَبَ بِإِيلِيَاءَ (ترمذی، سنن الترمذی، ج ۴، ص ۲۴۵. ابن حنبل، مسند الإمام أحمد بن حنبل، ج ۱۴، ص ۳۸۳. متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۱. ابن کثیر، البداية و النهاية، ج ۱۰، ص ۵۵). از نگاه رجالیون اهل سنت، سند حدیث رایات مشرق زمینه‌ساز که تا بیت المقدس فلسطین پیشروی نظامی می‌کنند، "حدیث حسن" توصیف شده است: حَدَّثَنَا قَتَيْبَةُ (ثقة ثبت)، حَدَّثَنَا رِشْدِ بْنِ بِنِ سَعْدٍ (ضعيف الحديث)، عَنْ يُونُسَ (ثقة)، عَنْ ابْنِ شَهَابِ الزُّهْرِيِّ (الفقيه الحافظ متفق على جلالته وإتقانه)، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ دُوَيْبٍ (تابعي ثقة)، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (صحابي) نك: (الإدارة العامة للاوقاف، نرم افزار جوامع الكلم)

۲. مرکز دراسات التخصصية في الإمام المهدي، نجف اشرف، لينك.

عن الإمام الباقر (عليه السلام): كأنى يقوم خرجوا من المشرق يطلبون الحق فلا يعطونه ثم يطلبونه فلا يعطونه، فإذا أرادوا ذلك وضعوا سيوفهم على عواتقهم، فيعطون ما سألوها فلا يقبلونه حتى يقوموا ولا يدفعونها إلا إلى صاحبكم، قتلاهم شهداء أنا إني لو أدركت ذلك لأبقيت نفسي لصاحب الأمر.

أي الرايات مقصودة بمذة الرواية، ومن أين تأتي؟

الجواب

بسم الله الرحمن الرحيم

الظاهر أنها الرايات السود التي تقبل من المشرق، والتي ورد في بعض الروايات أنها رايات الخراساني

ودمتم برعاية المولى صاحب العصر والزمان (عجل الله فرجه)

سپس در ادامه در قالب سوال و جواب دیگری به طور واضح و آشکار، ایرانیان زمینہ ساز ظهور را مصداق قوم مشرق زمین معرفی و خراسانی را نیز به عنوان رهبر معرفی می نماید:

هل لإيران علاقة بظهور الإمام المهدي عجل الله فرجه؟ وهل الرايات السوداء تخرج من إيران لنصرة الإمام عجل الله فرجه؟ وإلى أين تصل في الزحف لنصرة الإمام عجل الله فرجه؟

الإجابة:

بسم الله الرحمن الرحيم

ورد عن الإمام الباقر عليه السلام أنه قال: تنزل الرايات السود التي تُقبل من خراسان الكوفة، فإذا ظهر المهدي بمكة بعث بالبيعة إلى المهدي. [الغيبة للشيخ الطوسي: ص ٤٥١، ب ٧، ح ٤٥٧]

وعنه عليه السلام: كأنى يقوم خرجوا من المشرق يطلبون الحق فلا يعطونه، ثم يطلبونه فلا يعطونه، فإذا أرادوا ذلك وضعوا سيوفهم على عواتقهم فيعطون ما سألوها فلا يقبلونه حتى يقوموا، ولا يدفعونها إلا إلى صاحبكم، قتلاهم شهداء، أما أنى لو أدركت ذلك لأبقيت نفسي لصاحب الأمر. [الغيبة للنعماني: ص ٢٨١، ب ١٤، ح ٥٠]

ومن هذا يظهر:

(١) أن بلاد المشرق التي تصدق على بلاد إيران تعتبر من البلاد الموطئة لظهور الإمام عجل الله فرجه وموطئاً لجملة من أنصاره عجل الله فرجه.

(٢) أن الخراساني هو من القادة الذين سيباعون الإمام عجل الله فرجه ويكون في صفه وجيشه.

۳) أن الخراساني يصل في زحفه إلى الكوفة^۱.

هل لإيران علاقة بظهور الإمام المهدي (عجل الله فرجه)؟
وهل الرايات السوداء تخرج من إيران لنصرة الإمام (عجل الله فرجه)؟ وإلى أين تصل في الزحف لنصرة الإمام (عجل الله فرجه)؟

الجواب
بسم الله الرحمن الرحيم
ورد عن الإمام الباقر (عليه السلام) أنه قال: تنزل الرايات السود التي تقبل من خراسان الكوفة، فإذا ظهر المهدي بمكة بعث بالبيعة إلى المهدي. [الغيبة للشيخ الطوسي: ص ۴۵۱، ب ۷، ح ۴۵۷]
وعنه (عليه السلام): كأي يقوم خرجوا من المشرق يطلبون الحق فلا يعطونه، ثم يطلبونه فلا يعطونه، فإذا أرادوا ذلك وضعوا سيوفهم على عواتقهم فيعطون ما سألوا فلا يقبلونه حتى يقوموا، ولا يدفعونهم إلا إلى صاحبكم، قتلاهم شهداء، أما أني لو أدركت ذلك لأيقنت نفسي لصاحب الأمر. [الغيبة للنعمان: ص ۲۸۱، ب ۱۴، ح ۵۰]
ومن هذا يظهر:
۱) أن بلاد المشرق التي تصدق على بلاد إيران تعتبر من البلاد الموطنة لظهور الإمام (عجل الله فرجه) وموطناً لجملة من أنصاره (عجل الله فرجه).
۲) أن الخراساني هو من القادة الذين سببوا ظهور الإمام (عجل الله فرجه) ويكون في صفه وجيشه.
۳) أن الخراساني يصل في زحفه إلى الكوفة.
وعدم برعاية المولى صاحب العصر والزمان (عجل الله فرجه)

دشمن قوم مشرق: جبهه استكبار (غربيها و يهود صهيونيسم)

و اما نوبت به اين می رسد که دشمنان جبهه حق، جبهه مقابل قوم مشرق که حق خویش را در دو مرحله از آنان طلب می کنند (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ نَّمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ) چه کسانی هستند؟ پاسخ بسیار واضح و روشن است، قطعاً دشمنان دین اسلام و مذهب تشیع و در راس آنان، یهود و حامیان غربی شان در دائره جبهه استکبار و مخالفین جبهه حق قرار می گیرند. زیرا علاوه بر ادله عام قرآنی همچون عدوات یهود سرکش و حامیان شان در برابر جبهه مومنین (لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا)^۲ و امتداد نزاع حق و باطل در طول تاریخ^۳ و تبلور اصلی این نزاع در سرنوشت حاکمیت جهانی^۴، ادله خاص دیگر همچون جنگ ایرانیان با یهود در فلسطین^۵ و اینکه سفیانی - به عنوان دشمن امام عصر -

۱. مرکز دراسات التخصصیه فی الإمام المهدي، نجف اشرف، لینک.

۲. سوره مائده، آیه ۸۲.

۳. طباطبایی، تفسیر المیزان، ج ۱۴، ص ۲۶۳-۲۶۴. مطهری، مجموعه آثار، ج ۲۴، ص ۴۳۲. سلیمانی، بررسی آیات غلبه حق بر باطل از منظر علامه طباطبایی، فصلنامه مطالعات تفسیری، ش ۳۰، ص ۲۰۱.

۴. الهی نژاد، مهدویت و فرجام تنازع حق و باطل، فصلنامه انتظار موعود، ش ۳۹، ص ۱۳۶-۱۳۷. کارگر، مهدویت و فرجام ستیزش حق و باطل، فصلنامه انتظار موعود، ش ۱۹، ص ۹۴ و ۱۰۳. آیتی، چالش غفلت از آرمان های مهدویت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ص ۷۲-۷۳.

۵. وَ قَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ... فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا ... بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ (سوره اسراء، آیه ۴-۵) قَوْمٌ يَبْغَتْهُمْ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ فَلَا يَدْعُونَ وَتِرًا لَأَلٍ مُحَمَّدٍ إِلَّا قَتَلُوهُ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۶۳)؛ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ... فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هُوَ لَا؟ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَ اللَّهُ أَهْلُ قَوْمٍ. (مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶)؛ برای آگاهی بیشتر: پورسیداقایی، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ص ۶۵-۶۷.

نماینده رومی‌ها و غربی‌ها (فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ)^۱ و به عنوان کمر بند امنیتی رژیم اسرائیل (إِنَّ عُدْتُمْ الْيَهُودَ بِالسُّفْيَانِيِّ عُدْنَا بِالْقَائِمِ)^۲ و نیز هم‌پیمان حکومت عربستان (آلِ بَنِي فُلَانٍ)^۳، در جبهه مقابل ایرانیان زمینه‌ساز قرار دارد، و از آنجا که پرچم انقلاب مشرق زمین به هدایت توصیف شده است که سرانجام پرچم حکومت خویش را به امام عصر اعطا خواهند نمود (وَلَا يَذْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ)، بنابراین دشمنان دین اسلام و مذهب تشیع و ولایت امام عصر یعنی مثلث شوم "غربی، عبری، عربی" بویژه یهود و حامیان غربی‌شان در دایره جبهه استکبار و در مقابل انقلاب مشرق قرار می‌گیرند که از اعطای حق ایرانیان ممانعت می‌کنند.

یطلبون الحق فلا يعطونه: مراد از تلاش برای اخذ حق توسط ایرانیان؟

و اما مراد از تلاش برای اخذ حق توسط ایرانیان چیست؟ حق، معانی و مصادیق متعددی دارد.^۴ از جمله: حق از سنخ حقوق اعتقادی و مذهبی اعم از قیام و تشکیل حکومت و یا هر حقی از حقوق تضییع شده ایرانیان توسط دشمنان غربی و یهود می‌تواند باشد.

البته اصولاً از حق به قیام و انقلاب تعبیر نمی‌شود بلکه از "خروج و رایه" به قیام و انقلاب تعبیر شده است و در واقع عبارت قبلی "كَأَنِّي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ" یعنی خروج، قیام و انقلاب بر علیه حکومت ظلم و جور^۵ و نه عبارت بعدی "يَطْلُبُونَ الْحَقَّ".

در ضمن این سوال و اشکال مطرح خواهد شد که اگر واژه حق در عبارت (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ) به معنای ثوره، قیام و انقلاب است پس معنای عبارت قبل از آن یعنی "خروج بالمشرق" - (قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ) هم که قیام و انقلاب است - آن چه خواهد شد؟

از اینرو به قرینه اینکه حق خویش را از دشمن طلب می‌کنند و سپس وارد فاز نظامی می‌شوند (سَيُوفِقُهُمْ عَلَىٰ عَوَاتِقِهِمْ) به معنای طلب حقی از حقوق پایمال شده خویش توسط دشمن، مراد است.

۱. السُّفْيَانِيُّ مِنْ بِلَادِ الرُّومِ ... فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ (طوسی، الغیبه، ص ۴۶۳)؛ در عبارت "فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ" دو احتمال مطرح است: یا خود سفیانی چون مسیحی و رومی است، صلیب بر گردن دارد و نماینده غربی‌ها است یا به ظاهر مسلمان است و مورد حمایت غربی‌ها است.

۲. إِنَّ عُدْتُمْ عُدْنَا (سوره اسراء، آیه ۸)، یعنی إِنَّ عُدْتُمْ {اليهود} بِالسُّفْيَانِيِّ عُدْنَا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ (قمی، تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴).

۳. سفیانی مورد حمایت خاندان آل فلان در عربستان است؛ آل بنی فلان قبل از ظهور بر عربستان حکومت می‌کنند: يَا زُرَّازَةَ لَا بُدَّ مِنْ قَتْلِ غَلَامٍ بِالْمَدِينَةِ ... يَقْتُلُهُ جَيْشُ آلِ بَنِي فُلَانٍ. (کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷). و سفیانی به عنوان هم‌پیمان خاندان آل فلان حاکم در عربستان است: فَيَبْتَدِرُ الْحَسَنِيُّ إِلَى الْخُرُوجِ فَيَتَّبِعُ عَلَيْهِ أَهْلَ مَكَّةَ فَيَقْتُلُونَهُ وَيَبْعَثُونَ بِرَأْسِهِ إِلَى الشَّامِيِّ ... وَيَبْعَثُ الشَّامِيُّ عِنْدَ ذَلِكَ جَيْشًا إِلَى الْمَدِينَةِ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۲۵). این هماهنگی بین آل فلان و سفیانی در به شهادت رساندن سید حسنی، نفس زکیه قبل از ظهور می‌باشد (ر.ک: آیتی، تاملی در نشانه‌های حتمی ظهور، ص ۲۳۴). و حاکی از ارتباط عمیق خاندان حاکم در عربستان با حاکم دمشق سوریه در منطقه شام دارد که متعاقب شهادت نفس زکیه، شامی (سفیانی) لشکر نظامی خود از منطقه شام را به مدینه اعزام می‌کند ولی در منطقه بیداء، خسف خواهد شد.

۴. حق در لغت معانی مختلفی دارد از جمله: نقیض باطل، امر ثابت، حکم مطابق واقع، امر واجب، ملک و مال، عدل و داد، حظ و نصیب (ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۰، ص ۴۹-۵۱).

۵. پورسیدآقایی، چالش‌های روایی تشکیل حکومت در عصر غیبت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ص ۳۹۰. قبانچی، موجز دائرة معارف الغیبه، ص ۷۳.

ضمن اینکه بعد از مرحله "سیوف علی العواتق" دشمن مجبور به اعطای حق می‌شوند اما ایرانی‌ها قبول نمی‌کنند (سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ) و همین قرینه بر این است که حق از سنخ حق مذهبی و اعتقادی نیست بلکه حقی از حقوق پایمال شده ایرانیان است. زیرا چگونه ممکن است اگر حق به معنای مذهب و از سنخ دین و حق اعتقادی باشد، وقتی دشمن به ایرانی‌ها می‌دهند اما از پذیرش آن سرباز بزنند؟

بنابراین عدم پذیرش حق از طرف ایرانی‌ها - با اینکه در دو مرحله بر اخذ آن اصرار داشتند -، قرینه بر این است که حق از سنخ حق مذهبی و اعتقادی نیست بلکه حقی از حقوق پایمال شده ایرانیان است که دشمن از اعطای آن ممانعت می‌کند.

مرحله "مطالبه حق"، **يطلبون الحق ثم يطلبون الحق: دو مرحله تلاش برای احقاق حق ایرانیان**

و به قرینه جمله بعدی یعنی عبارت "سیوفهم علی عواتقهم"، دانسته می‌شود که دو مرحله قبلی طلب حق از راه مذاکره و حوار برای احقاق حق از دشمنان بوده است (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ) زیرا به قرینه "فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ"، بیانگر این است که ایرانیان درمی‌یابند که روش دو مرحله قبلی، جوابگو نیست و بعد از مایوس شدن از اخذ حق خویش، در مرحله بعدی از روشی متفاوت از دو مرحله قبلی، یعنی قدرت نظامی در مواجهه با دشمن برای اخذ حق خویش استفاده خواهند کرد.

و کلمه "ثم" در زبان عربی برای تراخی استعمال می‌شود^۱ و نشانگر این است که طلب حق و مذاکره برای بار دوم بعد از فاصله نسبتاً طولانی از مرحله اول رخ می‌دهد اما در هر دو مرحله، دشمنان حق ایرانیان را به رسمیت نخواهند شناخت.

مرحله "سیوفهم علی عواتقهم": آماده جنگ نظامی با دشمن

ایرانیان، وقتی ممانعت دشمنان در استیفاء و طلب حق خویش را درک می‌کنند (فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ)، این بار حق خویش را نه از راه مذاکره بلکه از راه قدرت نظامی طلب خواهند کرد (سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ)؛ لازم به ذکر است عبارت "سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ" ممکن است اشاره به تهدید دشمن و قدرت‌نمایی نظامی باشد کما اینکه احتمال درگیری نظامی محدود با دشمن نیز است. بعد از این مرحله، دشمن مجبور به پذیرش حق ایرانی‌ها خواهد شد (فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ) و حاکی از این است که هرچند ممکن است تهدید متقابل و درگیری‌های پراکنده بین ایران و دشمنان اش و حمله به منافع یکدیگر، رخ دهد اما ضربه نهایی را ایرانی‌ها بر دشمن وارد خواهند کرد که آنان مجبور به پذیرش حق خواهند شد.

۱. ثم: للتشريك في الحكم والترتيب، و التراخي (ابن هشام، مغنی اللیب، ج ۱، ص ۱۱۷).

تمسخر پایگاه های نظامی آمریکا توسط مایکل مور مستندساز آمریکایی

اما سوال مهم این است که اگر عصر، عصر ظهور باشد، الان در کدام مرحله هستیم؟ مرحله "سُيُوفُهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ" یا مرحله "فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ"؟

فیعطون ما سألوه فلا یقبلونه: پذیرش مشروط حقوق ایرانیان از طرف دشمن و مخالفت ایرانیان

آنگاه دشمنان مجبور به پذیرش حق ایرانیان خواهند شد اما شگفت اینکه علیرغم اصرار در دو مرحله قبلی، این بار ایرانیان نخواهند پذیرفت (فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ). چه حادثی رخ می دهد؟ شاید دشمنان، قصد اعطای کامل حق را ندارند و از اینرو ایرانیان، از پذیرش بخشی از آن، سرباز می زنند و یا اینکه شرایط و معادلات جهانی در اثر واقعه "هرج الروم"، تغییر کرده است و یا اینکه در اثر حمله به منافع یکدیگر، سرانجام این جبهه مقاومت شیعی است که دست برتر را خواهد داشت. قدر متیقن، وقتی دشمن در موضع ضعف سیاسی و نظامی قرار می گیرد، مجبور به پذیرش حق خواهد شد. زیرا معنا ندارد وقتی در دو مرحله، تلاش داشته اند تا حق خویش را از دشمن استیفاء کنند اما این بار از پذیرش حق خویش سرباز زنند؟

مرحله "يقوموا و لا یدفعونها إلا إلی صاحبکم": جنگ با دشمن و اتصال انقلاب ایران به حکومت جهانی امام مهدی

و در مقابل ایرانیان، آماده قیام و جنگ فراگیر و نهایی و سرنوشت ساز با دشمنان خواهند شد (حَتَّى يَقُومُوا وَ قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءً) که البته فاصله اندکی با زمان ظهور خواهد داشت (لَأَسْتَبْقِيَنَّ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ). در واقع ایرانی ها درخواست غربی ها برای بازگشت به میز مذاکره را نمی پذیرند و آماده فتح عظیم و جنگ نهایی خواهند شد. و سوال اساسی و بسیار مهم اینکه: ایرانی ها در کدام میدان، وارد فاز نظامی می شوند و جنگ سیوف، عملیاتی خواهد شد؟

واضح و مبرهن است، از آنجا که ایرانیان، هدف زمینه سازی ظهور را بر عهده دارند (لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَيَّ صَاحِبِكُمْ)، از اینرو جنگ با همپیمانان سیاسی و نظامی سفیانی (دشمن اصلی امام عصر)^۱ یعنی عملیات نظامی بر علیه دشمنان در محور مثلث "عربی^۲، غربی^۳، عبری^۴" در دستور کار خواهد بود.

لکن محور عربی -حکومت آل فلان در عربستان^۵ - مشمول حمله ایران قبل از ظهور به منظور سقوط و فروپاشی حکومت نخواهد شد. زیرا طبق احادیث معتبر تا ۱۵ روز قبل از ظهور، حجاز تحت اختیار حکومت بنی فلان است -هرچند در اثر اختلافات، ضعیف شده‌اند اما باقی خواهند ماند^۶ - و در واقع، مکه و مدینه بعد از ظهور و توسط امام مهدی آزاد خواهد شد.

۱. السُّفْيَانِيُّ يُقَاتِلُ الْقَائِمَ (صدوق، معانی الأخبار، ص ۳۴۶): أَنَّهُ إِنَّمَا يُقْتَلُ السُّفْيَانِيُّ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۳۳۱).

۲. سفیانی مورد حمایت خاندان آل فلان در عربستان است؛ آل بنی فلان قبل از ظهور بر عربستان حکومت می‌کنند: يَا زُرَّارَةُ لَا بُدَّ مِنْ قَتْلِ غُلَامٍ بِالْمَدِينَةِ ... يَقْتُلُهُ جَيْشُ آلِ بَنِي فُلَانٍ. (کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷) و سفیانی به عنوان همپیمان خاندان آل فلان حاکم در عربستان است: فَيَبْتَدِرُ الْحَسَنِيُّ إِلَى الْخُرُوجِ فَيَثْبُ عَلَيْهِ أَهْلُ مَكَّةَ فَيَقْتُلُونَهُ وَيَبْعَثُونَ بِرَأْسِهِ إِلَى الشَّامِ ... وَيَبْعَثُ الشَّامِيُّ عِنْدَ ذَلِكَ جَيْشًا إِلَى الْمَدِينَةِ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۲۵). این هماهنگی بین آل فلان و سفیانی در به شهادت رساندن سید حسنی، نفس زکیه قبل از ظهور می‌باشد (ر.ک: آیتی، تاملی در نشانه‌های حتمی ظهور، ص ۲۳۴). و حاکی از ارتباط عمیق خاندان حاکم در عربستان با حاکم دمشق سوریه در منطقه شام دارد که متعاقب شهادت نفس زکیه، شامی (سفیانی) لشکر نظامی خود از منطقه شام را به مدینه اعزام می‌کند ولی در منطقه بیداء، خسف خواهد شد.

۳. سفیانی، مورد حمایت غربی‌ها است: يُقْبَلُ السُّفْيَانِيُّ مِنْ بِلَادِ الرُّومِ مُتَّصِرًا فِي عُنُقِهِ صَلِيبٌ وَهُوَ صَاحِبُ الْقَوْمِ (طوسی، الغيبة، ص ۴۶۳).

۴. سفیانی، مورد حمایت یهود است: إِنَّ عُدُنْهُمْ عُدْنَا (سوره اسراء، آیه ۸)، يَعْنِي إِنَّ عُدُنْهُمْ {اليهود} بِالسُّفْيَانِيِّ عُدْنَا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ. (قمی، تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴).

۵. آل بنی فلان قبل از ظهور بر عربستان حکومت می‌کنند: يَا زُرَّارَةُ لَا بُدَّ مِنْ قَتْلِ غُلَامٍ بِالْمَدِينَةِ ... يَقْتُلُهُ جَيْشُ آلِ بَنِي فُلَانٍ. (کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷).

۶. أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَخْرِ مَلِكِ بَنِي فُلَانٍ قُلْنَا بَلَى يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَتَلَ نَفْسَ حَرَامٍ فِي يَوْمِ حَرَامٍ فِي بَلَدِ حَرَامٍ عَنْ قَوْمٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَ الَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَ بَرَأَ النَّسَمَةَ مَا لَهُمْ مَلِكٌ بَعْدَهُ غَيْرُ خَمْسِ عَشْرَةَ لَيْلَةً (نعمانی، الغيبة، ص ۲۵۸).

از اینرو، جنگ ایران با دشمن و در محور غربی-عبری، متعین است. از طرفی، طبق آیات سوره اسراء و احادیث متعدد، یهودیان مفسد در فلسطین تجمع دارند و ایرانیان شیعی، طرف جنگ با یهود قبل از ظهور خواهند بود^۱، مضافاً بر اینکه از اهداف و آرمان های قوم زمینه ساز مشرق، آزادی فلسطین معرفی شده است.^۲ و طبق بشارت غیبی قرآن در آیات ابتدایی سوره روم^۳، از جنگ ایران با دشمن، می توان به جنگ در ادنی الارض (فلسطین) اشاره نمود که منجر به پیروزی فرس (ایرانی ها) و شادی مومنین می گردد.^۴

بنابراین جنگ با دشمن در فلسطین خواهد بود و به قرینه "فَيَقَاتِلُونَ فَيُنْصَرُونَ"^۵، محور شیعی به رهبری ایران در جنگ آینده با اسرائیل قبل از ظهور پیروز خواهد شد.^۶

زمان جنگ شیعه (ایران و حزب الله) با اسرائیل

هرچند اشتباک و حمله به منافع یگدیگر در مناطق مختلف بین جبهه مقاومت شیعی و دشمن رخ خواهد داد اما بنظر می رسد زمان جنگ سرنوشت ساز با اسرائیل، بعد از واقعه "هرج الروم" و قبل از حضور "مارقه الروم" خواهد بود.^۷ زیرا هرچند غربی ها در اثر واقعه هرج الروم دچار اضمحلال شده اند لکن طبق احادیث کماکان شاهد لشکرکشی بخشی از حامیان غربی

۱. وَ قَصَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ ... فَإِذَا جَاءَ وَعَدُ أُولَاهُمَا ... بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ (سوره ابراء، آیه ۴-۵). قَوْمٌ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ فَلَا يَدْعُونَ وَثَرًا لَأَلٍ مُحَمَّدٍ إِلَّا قَتَلُوهُ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۶۳). که به قرینه عبارت "قتلاهم شهداء" در حدیث انقلاب مشرق زمین قبل از ظهور (نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳) و نیز به ضمیمه حدیث معرفی "اهل قم" به عنوان هویت ایرانی مجازات کنندگان یهود: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ... فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هُوَ لَاءٍ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَ اللَّهُ أَهْلُ قُمَّ. (مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶). مشخص است که عقوبت اول یهود قبل از ظهور توسط ایرانیان شیعی رخ خواهد داد (برای آگاهی بیشتر: پورسیدآقایی، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ص ۶۵-۶۷. پورسیدآقایی، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ص ۲۶).

۲. آرمان آزادی فلسطین از اهداف ریایات مشرق زمینه ساز ظهور است که در منابع فریقین شیعه و اهل سنت ذکر شده است: قَوْمٌ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ (کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۲۰۶. ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۶۳)؛ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ... فَقُلْنَا جُعِلْنَا فِدَاكَ مَنْ هُوَ لَاءٍ فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هُمْ وَ اللَّهُ أَهْلُ قُمَّ (مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۷، ص ۲۱۶)؛ و در احادیث اهل سنت: تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ أُخْرَى سَوْدَاءَ ... يَهْرُمُونَ أَصْحَابَ السُّفْيَانِيَّ حَتَّى يَنْزَلَ بَيْتَ الْمَقْدِسِ يُوَطِّئُ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ (دانی، السنن الواردة فی الفتن، ج ۱، ص ۲۶۱. حنبلی، فرائد فوائد الفکر، ص ۳۱۴)؛ تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ رِايَاتُ سَوْدٍ لَا يَرُدُّهَا شَيْءٌ حَتَّى تَنْصَبَ بِإِيلِيَاءَ (ترمذی، سنن الترمذی، ج ۴، ص ۲۴۵. ابن حنبلی، مسند الإمام أحمد بن حنبل، ج ۱۴، ص ۳۸۳. متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۴، ص ۲۶۱. ابن کثیر، البداية و النهایه، ج ۱۰، ص ۵۵)؛ ایلیاء: اسم مدینه بیت المقدس فی فلسطین (حموی، معجم البلدان، ج ۱، ص ۲۹۳)؛ از نگاه رجالیون اهل سنت، سند حدیث ریایات مشرق زمینه ساز که تا بیت المقدس فلسطین پیشروی نظامی می کنند، "حدیث حسن" توصیف شده است: حَدَّثَنَا قَتَيْبَةُ (ثقة ثبت)، حَدَّثَنَا رِشْدُ بْنُ بُنٍ سَعْدٍ (ضعيف الحديث)، عَنْ يُونُسَ (ثقة)، عَنْ ابْنِ شَهَابِ الرَّهْرِيِّ (الفقيه الحافظ متفق على جلالته وإتقانه)، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ دُوَيْبٍ (تابعي ثقة)، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (صحابي) نك: (الادارة العامة للاوقاف، نرم افزار جوامع الكلم)

۳. الم غَلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَ هُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ سِنِينَ ... وَ يَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ (سوره روم، آیه ۱-۵).

۴. پورسیدآقایی، تاملی در سوره روم بشارت فتح فلسطین، ص ۱۹-۳۱.

۵. طبری، دلائل الإمامة، ص ۴۴۲. ابن ماجه، سنن ابن ماجه، ج ۵، ص ۵۴۰. حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۴۶۴.

۶. نک: پورسیدآقایی، تاملی در سوره روم بشارت فتح فلسطین، ص ۱۹-۳۱. پورسیدآقایی، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ص ۲۸-۳۰.

۷. برای آگاهی بیشتر، ر.ک: سایت جلال الدین علی الصغیر، اسئله مهدویه، سوال ۱۳۹۱، لینک.

یهود (مارقه الروم) به تحولات خاورمیانه در جهت کمک به یهودیان ساکن فلسطین اشغالی خواهیم بود^۱ و بیانگر این است که موجودیت اسرائیل برای اولین بار در معرض سقوط و نابودی قرار گرفته است که اینچنین دست به دامان حامیان غربی خویش می شود.

جنگ شیعه (ایران و حزب الله) با اسرائیل (مثلث عبری، غربی و عربی)

قتلاهم شهداء: مشروعیت قیام در عصر غیبت و پرچم هدایت ایران

و با توجه به عبارت "قَتَلَاهُمْ شُهَدَاء" در حدیث قیام مشرق زمین، وصول به مقام شهید و شهادت در عصر غیبت، باید با اجازه نائب عام امام عصر باشد. از اینرو احتمال دارد رهبر ایرانیان، مرجع و نائب عام نیز است که اذن جهاد و جنگ توسط وی صادر می شود کما اینکه احتمال دارد قاطبه مرجعیت شیعه به عنوان نائبان امام عصر، اذن جهاد و قتال را صادر نمایند. و البته لشکر قوم مشرق و انقلاب ایران متصف به حضور "أَصْحَابِ الْقَائِمِ"^۲، "قَتَلَاهُمْ شُهَدَاء"^۳ و "رِیَاةُ هُدًی"^۴ می باشد که نشان از حقانیت پرچم حکومت زمینه ساز دارد. علاوه بر این، معصومین در چندین روایات با عبارتهای مختلفی همچون:

۱. وَ سَيَقْبِلُ مَارِقَهُ الرُّومَ حَتَّى يَنْزِلُوا الرَّمْلَةَ (نعمانی، الغیبه، ص ۲۸۰)؛ آخرین علامت قبل از خروج سفیانی، ورود بخشی از غربیها به صحنه تحولات فتنه شام با حضور نظامی در منطقه رمله (نزدیک بیت المقدس) در فلسطین است. الرملة: هي كورة من فلسطین و كانت دار ملك داود و سليمان، بينها و بين البيت المقدس ثمانية عشر يوما (حموی، معجم البلدان، ج ۳، ص ۶۹)؛ الرملة: مدينة تقع وسط فلسطین إلى الجنوب الشرقي من تل أبيب (ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ج ۷، ص ۱۲۲. قره چانلو، جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، ج ۲، ص ۱۱۷-۱۱۸)؛ از اینرو رمله در فلسطین مراد می باشد. همانطور که در حدیث دیگری در الغیبه طوسی، به صراحت به حضور نظامیان رومی در فلسطین قبل از خروج سفیانی تصریح شده است: تَنْزِلُ الرُّومُ فِلَسْطِينَ (طوسی، الغیبه، ص ۴۶۳).

۲. رِیَاةٌ مِنْ قِبَلِ حُرَّاسَانَ ... وَ مَعَهُمْ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ (نعمانی، الغیبه، ص ۲۸۰).

۳. قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ ... قَتَلَاهُمْ شُهَدَاء (نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳).

۴. رِیَاةُ هُدًی يَدْفَعُونَهَا إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي (حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۴۶۴ و ۵۱۱. مقدسی شافعی، عقد الدرر فی أخبار المنتظر، ص ۱۶۷. و در منابع شیعه: ابن حاتم شامی، الدر النظیم فی مناقب الائمه، ص ۷۹۹. ابن مطهر حلی، العدد القویة، ص ۹۱. حر عاملی، إثبات الهداة، ج ۵، ص ۲۲۵).

"بِهِمْ يَنْصُرُ اللَّهُ إِمَامَ الْحَقِّ"، "فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلْيَأْتِهِمْ"^۲، "فَسَارِعُوا إِلَيْهِ"^۳ و ... به شیعیان سفارش می‌کنند که در یاری لشکر زمینه ساز ایرانیان قبل از ظهور، کوتاهی نکنند.

و ناگفته پیداست به قرینه "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ وَقَتْلَاهُمْ شُهَدَاءُ" تأیید و مشروعیت قیام در عصر غیبت با هدف زمینه‌سازی ظهور نیز اثبات می‌گردد و البته هرچند پاسخ‌های متعددی به مخالفین مشروعیت "قیام در عصر غیبت"، داده شده است^۴ اما در مواجهه با این احادیث معتبر، مخالفین سر تعظیم فرود آورده و مجبور به پذیرش مشروعیت "قیام حق زمینه‌ساز قبل از ظهور" می‌گردند؛ زیرا با وجود ادله معتبر همچون حدیث انقلاب مردی از قم، زمینه‌سازی قوم مشرق زمین و جنگ شیعیان ایران با یهود قبل از ظهور با هدف تسهیل در فرایند ظهور به ضمیمه آیات استبدال و ...، تکلیف شیعیان در حمایت و یاری انقلاب زمینه‌ساز ظهور در ایران کاملاً واضح و روشن است.

بلکه سخن در اتمام حجت با اهل سنت است؛ و همانطور که بیان گردید، منابع متقدم اهل سنت همچون: المصنّف^۵ ابن ابی شیبیه (استاد بخاری وفات ۲۳۵ ق)، سنن ابن ماجه (وفات ۲۷۳ ق)^۶، البحر الزخار^۷ ابوبکر البزار (وفات ۲۹۲ ق)، مسند^۸ ابویعلیٰ موصلی (وفات ۳۰۷ ق)، مسند^۹ الشاشی (وفات ۳۳۵ ق)، الملاحم^{۱۰} ابن منادی (وفات ۳۳۶ ق)، البلدان^{۱۱} ابن فقیه (وفات ۳۴۰ ق) همگی قبل از کتاب الغیبه نعمانی (وفات ۳۶۰ ق)، حدیث انقلاب قوم مشرق زمین را از پیامبر نقل کرده‌اند.

توهم سقوط حکومت زمینه‌ساز ظهور

بنابراین قبل از ظهور، انقلاب و حکومت در مشرق زمین (ایران) تشکیل خواهد شد که هدف اصلی خویش را زمینه‌سازی برای حکومت جهانی امام عصر می‌داند. و عبارت "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ" نیز به روشنی گویا این واقعیت است که توهم سقوط حکومت ایرانیان قبل از ظهور، خیالی خام و آشفته است که هیچ‌گاه تعبیر نخواهد شد و انقلاب قوم مشرق زمین و ایرانیان به حکومت جهانی امام عصر متصل خواهد شد.

۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷.

۲. طبری، دلائل الإمامة، ص ۴۴۲. ابن ماجه، سنن ابن ماجه، ج ۵، ص ۵۴۰.

۳. نیلی نجفی، منتخب الأنوار المضيئة، ص ۳۴۳.

۴. ر.ک: جعفر مرتضیٰ عاملی، مختصر المفید، ج ۳، ص ۱۷۴. پورسیدآقایی، بررسی چالش‌های روایی مشروعیت تشکیل حکومت در عصر غیبت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ص ۳۸۷-۴۰۴.

۵. ابن ابی شیبیه، المصنّف، ج ۸، ص ۶۹۷.

۶. ابن ماجه، سنن ابن ماجه، ج ۵، ص ۵۴۰.

۷. البزار، البحر الزخار، ج ۴، ص ۳۵۵.

۸. موصلی، المسند، ج ۹، ص ۱۸.

۹. الشاشی، المسند، ج ۱، ص ۳۴۷ و ۳۶۲.

۱۰. ابن منادی، الملاحم، ص ۱۹۳.

۱۱. ابن فقیه، البلدان، ص ۲۳ و ۶۰۹.

نکته بسیار مهم دیگر اینکه: از آنجا که در احادیث شیعه و اهل سنت، فقط برای قوم مشرق (ایران)، عبارت "لَا يَدْفَعُونَهَا" **إِنَّا إِلَىٰ صَاحِبِكُمْ** و نقش زمینه‌سازی ذکر شده است، به روشنی گویای این واقعیت است که نقش مدیریت و سرپرستی جهان تشیع و رهبری امت در مواجهه با دشمن و جبهه استکبار (مثلث شوم غربی، عبری و عربی) بر عهده ایرانیان نهاده شده است که توانسته تحت پرچم "جبهه حق" و شعار واحد "زمینه‌سازی" با گردهم آوردن شیعیان از مناطق مختلف جغرافیای ظهور-عراق (عصائب العراق)^۱، یمن (اهل اليمن)^۲، مصر (نجباء مصر)^۳، لبنان و فلسطین (ابدال الشام)^۴ - در مثلث "کوفه، مکه و قدس" فرایند امر ظهور را برای تشکیل حکومت حقه جهانی حضرت ولیعصر مهیا و فراهم سازد.

---

۱. طوسی، الغیبه، ص ۴۷۷.

۲. طبری، دلائل الإمامة، ص ۴۶۶.

۳. مفید، الإختصاص، ص ۲۰۸.

۴. ابن بطریق، عمده عیون صحاح الاخبار، ص ۴۳۳.

۱. از جمله حوادث و رخداد‌های قبل از ظهور در نگاه فریقین شیعه و اهل سنت، قیامی است که با هدف تسهیل در فرایند ظهور منجی موعود از جانب مردم مشرق‌زمین رقم می‌خورد.
۲. حدیث معتبر انقلاب قوم مشرق در کتاب الغیبه نعمانی: كَأَنِّي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَقُومُوا وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ فَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ أَمَا إِنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبْقِيَتْ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ (منبع: نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۳).
۳. قومی در مشرق، خروج (قیام و انقلاب) می‌کنند؛ حق خویش را از دشمن مطالبه می‌کنند ولی به آنان داده نمی‌شود، برای بار دوم، حق خویش را از دشمن مطالبه می‌کنند اما به آنان داده نمی‌شود، وقتی چنین می‌بینند سلاح‌های خویش را بر گردن خویش می‌افکنند (کنایه از قدرت‌نمایی نظامی یا حمله به دشمن)، پس آنچه می‌طلبند به ایشان می‌دهند ولی ایرانیان از پذیرفتن آن خودداری می‌کنند تا اینکه قیام کرده و پرچم حکومت خویش را به امام عصر تحویل می‌دهند و کشته‌های این انقلاب و قیام، شهید محسوب می‌شوند، بدانید اگر من آن زمان را درک کنم، حتماً خود را برای امام مهدی نگاه می‌داشتم.
۴. عبارت قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ: خروج در اصطلاح به قیام، انقلاب و تلاش برای تشکیل حکومت تعبیر می‌شود و از آنجا که این پرچم به هدایت نیز توصیف شده است (فَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ)، خروج و قیام علیه حاکم جائر و ظالم، یکی از مصادیق بارز آن خواهد بود.
۵. و ناگفته پیداست به قرینه "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ وَقَتْلَاهُمْ شُهَدَاءَ" تأیید و مشروعیت قیام در عصر غیبت با هدف زمینه‌سازی ظهور نیز اثبات می‌گردد.
۶. مراد از قوم مشرق: طبق احادیث فریقین، رایات مشرق قبل از ظهور که زمینه ساز حکومت مهدی موعود هستند دارای سه شاخص بسیار مهم یعنی: شیعه اثنی عشری و معتقد به امامت امام دوازدهم (و لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ)، ایرانی (قوم سلمان) و آرمان آزادی فلسطین هستند.
۷. مراد از يَطْلُبُونَ الْحَقَّ: به قرینه اینکه حق خویش را از دشمن طلب می‌کنند و سپس وارد فاز نظامی می‌شوند (سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ)؛ از اینرو به معنای طلب حقی از حقوق پایمال شده ایرانیان توسط دشمن، مراد است.

۸. جبهه مخالف قوم مشرق چه کسانی هستند؟: مبرهن و واضح است، دشمنان دین اسلام و مذهب تشیع و ولایت امام عصر یعنی مثلث شوم "عربی، عبری، بویژه یهود و حامیان غربی شان در دائره جبهه استکبار و در مقابل انقلاب مشرق قرار می گیرند که از اعطای حق ایرانیان ممانعت می کنند.

۹. مرحله "مطالبه حق": *يَطْلُبُونَ الْحَقَّ ثُمَّ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ*: دو مرحله برای احقاق حق ایرانیان؛ دو مرحله طلب حق از راه مذاکره و حوار برای احقاق حق از دشمنان است زیرا ایرانیان بعد از مایوس شدن از اخذ حق خویش، در مراحل بعدی از روشی متفاوت از دو مرحله قبلی، یعنی قدرت نظامی برای اخذ حق خویش استفاده خواهند کرد (*يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ*).

۱۰. مرحله "سیوف": ایرانیان، وقتی ممانعت دشمنان در استیفا و طلب حق خویش را درک می کنند (*فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ*) این بار حق خویش را نه از راه مذاکره بلکه از راه قدرت نظامی طلب خواهند کرد (*سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ*).

۱۱. آنگاه و بعد از وقوع حادثی، دشمنان مجبور به پذیرش حق ایرانیان خواهند شد (*فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ*) و با اینکه ایرانیان در دو مرحله قبلی بر اخذ حق خویش اصرار و پافشاری داشتند اما شگفت اینکه این بار ایرانیان نخواهند پذیرفت (*فَلَا يَقْبَلُونَهُ*).

۱۲. مرحله "يقوموا": و در مقابل آماده جنگ فراگیر و سرنوشت ساز با دشمنان -طبق آیات سوره اسراء- در نزدیکی فلسطین خواهند شد (*يَقُومُوا وَ قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ*)؛ و طبق بشارت غیبی قرآن در آیات ابتدایی سوره روم و به قرینه "*فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصُرُونَ*"، محور شیعی به رهبری ایران در جنگ آینده با اسرائیل قبل از ظهور پیروز خواهد شد. و البته این تحولات تا ظهور فاصله زیادی نخواهد داشت (*لَا سَتَبَقِيْتُ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ*).

۱۳. هرچند بین جبهه مقاومت شیعی و دشمن، حمله به منافع یگدیگر در مناطق مختلف رخ خواهد داد اما بنظر می رسد زمان جنگ سرنوشت ساز با اسرائیل، بعد از واقعه "هرج الروم" و قبل از حضور "مارقه الروم" خواهد بود.

۱۴. و عبارت "*لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ*" نیز به روشنی گویا این واقعیت است که توهم سقوط حکومت ایرانیان قبل از ظهور، خیالی خام و آشفته است که هیچ گاه تعبیر نخواهد شد و انقلاب ایرانیان به حکومت جهانی امام عصر متصل خواهد شد.

۱۵. اما سوال مهم این است که اگر عصر، عصر ظهور باشد، الان در کدام مرحله هستیم؟ مرحله "*سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ*" یا مرحله "*فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ*"؟

یسعی ایرانیون لنیل حقهم فی مرحلتین / ثم یتهیؤون لقتال العدو فی فلسطين

۱. من جملة الحوادث التي تقع قبل الظهور عند الشيعة والسنة، خروج أناس في مشرق الأرض يهییء لظهور المنجي الموعود.

۲. الحديث المعتبر عن ثورة قوم بالمشرق في كتاب غيبة النعماني: كَانِي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَقُومُوا وَلَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ أَمَا إِنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبَقِيْتُ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ (المصدر: غيبة النعماني، ص ۲۷۳).

۳. كَانِي بِقَوْمٍ قَدْ خَرَجُوا (قاموا وثاروا) بِالْمَشْرِقِ، يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ ثُمَّ يَطْلُبُونَهُ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ (كناية عن إظهارهم القوة العسكرية، أو الهجوم على العدو)، فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ فَلَا يَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَقُومُوا (حرب واسعة ومصيرية مع العدو في فلسطين) وَ لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ (ويسلموا راية حكومتهم إلى صاحب الزمان عج) قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ (قتلى ثورتهم وقيامهم شهداء) أَمَا إِنِّي لَوْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ لَأَسْتَبَقِيْتُ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ (أي صاحب الزمان عج) (المصدر: غيبة النعماني، ص ۲۷۳).

۴. قَدْ خَرَجُوا بِالْمَشْرِقِ: يصطلح بالخروج القيام، الثورة والسعي لتشكيل حكومة، ومع ملاحظة اتصاف رايتهم بالهداية بدليل وصف قتلاهم بالشهداء، يكون القيام على الحاكم الظالم والجائر من أبرز مصاديق قيامهم.

۵. ومن الواضح أن عبارة "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ وَ قَتَلَاهُمْ شُهَدَاءَ" يثبت جواز الثورة في زمن الغيبة بهدف التهيئة للظهور و تأييد الشارع لذلك.

۶. المقصود بقوم من المشرق: بناء على أحاديث الفريقين، هناك ثلاث مواصفات أساسية لرايات المشرق قبل الظهور، والتي تهیء لحكومة الإمام المهدي المنتظر عج: القوم شيعة جعفرية معتقدة بالإمام المنتظر بدلالة (وَ لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ)، وهم إيرانيون (قوم سلمان)، وشعارهم تحرير فلسطين.

۷. المقصود بـ(يَطْلُبُونَ الْحَقَّ): بما أنهم يطلبون الحق من عدوهم وبعد ذلك يدخلون في مرحلة عسكرية بقرينة (سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ)؛ لذا ينبغي أن يكون المراد بالحق حقا مُنْع منه الإيرانيون على يد أعداءهم.

٨. من هي الجهة المعادية للقوم بالشرق: من الواضح و البين أنهم أعداء الإسلام والمذهب الشيعي وولاية إمام العصر عج، أي المثلث المنحوس "الغربي، عبري، عربي"، بالأخص اليهود وحماتهم الغرب يقعون في دائرة جبهة الإستكبار وفي المقابل ثورة المشرق، فيمنعون الإيرانيين من أخذ حقهم.

٩. مرحلة "مطالبة الحق": "يَطْلُبُونَ الْحَقَّ... ثُمَّ يَطْلُبُونَ الْحَقَّ": يكون طلبهم للحق في مرحلتين، يسعون لنيل حقهم في المرحلتين عبر الحوار مع العدو، لكنهم وبعد أن يأسوا من أخذ حقهم بالحوار يتخذوا خطوة مختلفة عن سابقتها، خطوة بطابع عسكري (يَطْلُبُونَ الْحَقَّ فَلَا يُعْطَوْنَهُ فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ)

١٠. مرحلة "السيوف": حينما يرى الإيرانيون امتناع العدو عن إعطاءهم حقهم (فَإِذَا رَأَوْا ذَلِكَ) يتحولون عن الطلب بالحوار إلى الطلب العسكري (سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ)

١١. حينها وبعد وقوع حوادث و اشتباك، يضطر العدو إلى قبول إعطاء الإيرانيين حقهم (فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ)، ورغم أن الإيرانيين أصروا سابقا على نيل حقهم، لكنهم لا يقبلوا به هذه المرة (فَلَا يَقْبَلُونَهُ)

١٢. مرحلة "يقوموا": وفي المقابل يتهيؤون لخوض حرب واسعة ومصيرية مع العدو -كما في آيات سورة الإسراء- قرب فلسطين (يَقُومُوا وَ قَاتِلَاهُمْ شُهَدَاءَ)؛ وبناء على البشارة الغيبية للقرآن الكريم في الآيات الأولى من سورة الروم وبقريئة "فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصُرُونَ"، ينتصر المحور الشيعي بقيادة إيران في الحرب القادمة مع إسرائيل، والتي تكون قبل الظهور. وبالطبع لن يفصل بين هذه الأحداث والظهور مدة طويلة (لَا سَتَبَقِيَتْ نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ)

١٣. رغم وقوع اشتباكات بين محور المقاومة الشيعي والعدو، يبدو أن زمن الحرب المصيرية مع إسرائيل سيكون بعد واقعة "هراج الروم" وقبل حضور "مارقة الروم".

١٤. كما وأن عبارة "لَا يَدْفَعُونَهَا إِلَّا إِلَى صَاحِبِكُمْ" تدل بوضوح على أن توقع سقوط حكومة الإيرانيين قبل الظهور، ضرب من الخيال لن يتحقق أبدا، وستتصل ثورتهم بحكومة إمام الزمان عج العالمية.

١٥. ولكن السؤال الهام هو، إن كان العصر الآن هو عصر الظهور، أي مرحلة نحن الآن؟ أفي مرحلة "سُيُوفَهُمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ" أم "فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوهُ"؟

ترجمه انگلیسی

Pre-Reappearance Iran :

Iranians will make two attempts to restore their right; then they will get ready to fight the enemy in the land of Palestine.

1. Among the pre-reappearance events and incidents in the view of Sunni and Shia schools, is the uprising that takes place by the people of the east to facilitate and hasten the process of reappearance.
2. The authentic Hadith on the people of the east's revolution in the book al-Ghayba by al-Nu'mani:
3. A group will rise (uprising and revolution) from the east; they demand their due right from the enemy, yet it is not granted to them. Once again, they demand it from the enemy, yet they are denied again, at this point they hang their swords from their shoulders (a metaphor for military-strength showoff or attacking the enemy); thus they will be offered what they had demanded but they (Iranians) refuse to take it this time and they rise and hand over the flag of their government to the Imam al-Mahdi. Those killed in this movement are martyrs and let it be known, if I were at that time, I would have certainly reserved myself for Imam al-Mahdi. (Source: al-Nu'mani, al-Ghayba p.273)
4. The phrase "they rise from the east:" technically, rising means uprising, revolution and endeavor to establish a government, and since this movement is regarded as just and rightful (hence the phrase: those killed in this movement are martyrs), uprising and revolution against an unjust ruler fits such definition very clearly.
5. "the people from the East:" according to both Shia and Sunni Hadith, the pre-reappearance flags of the east that pave the way for Imam al-Mahdi's rule have three very important characteristics, namely: being Twelver Shia, belief in the Imamate of the twelfth Imam (hence the phrase "[they will] hand over the flag of their government to the Imam al-Mahdi); and being Iranians (the kin of Salman) and having the goal of freeing Palestine.
6. "[D]emanding their due right:" since it is said they first demand their right and then start a military phase, so it means they demand their right that had previously been denied by the enemy. (It was the enemy who first denied them their right.)
7. And who are the ones in the opposite front? Clear and obvious, the enemies of Islam, Shia and the twelfth Imam's rule, that is the wicked triangle alliance of "the Western bullying powers, the Zionist regime and their regional Arab allies." Especially the Zionists and their western supporters will make the arrogant front against the revolution/resistance from the east, and refuse to give Iranians' their due right.
8. The phase of "demanding the right;" this has two stages in which Iranians demand their right through negotiations, after these two stages and once they are disappointed to get their right that way, they take a different measure in the third step, that is, they use military strength to get their right.
9. The stage of "swords;" once they realize their enemies are not going to give them their right, Iranians will demand their right for the third time, not through negotiations, but military strength.
10. Then, and after some incidents, the enemies will have no other choice but to recognize Iranians' right; surprisingly, although they insisted on taking their right in the two previous phases, this time Iranians will refuse to accept it.
11. The phase of "they rise;" in contrast, they get ready for a comprehensive and fateful battle with the enemies –according to the verses of the chapter of Isra in Qur'an- near Palestine; and based on Qur'an's prophecies in the beginning verses of the chapter Rome, and by taking into account the phrase "they will fight and prevail," the Shia pivot with Iranian leadership will prevail in the future battle with the Zionist regime before the reappearance. However, these developments will not be very long before the reappearance.
12. It seems the time of war between Shia and the enemy will be after "chaos in Rome" and before the presence of "Roman outlaws."
13. The phrase "they only hand their flag to Imam al-Mahdi" obviously indicates that the fall of Iranians' government before the reappearance is a delusional and disturbed fantasy that will never be realized and the Iranian revolution will meet the global rule of Imam al-Mahdi

14. But the decisive question remains, if this is the age of reappearance, which phase are we currently in? The phase of “they hang their sword from their shoulders,” or the phase of “they are offered their right?”

عناوين مرتبط

حوادث فتنه منطقه شام، رمزگشایی از بازیگران داخلی و بین المللی بحران سوریه قبل از ظهور فتنه اقلیم سنی و سناریوی آینده عراق قبل از ظهور همپیمانی نظامی یمانی و ایرانیان شیعی در جنگ با جریان سفیانی قبل از ظهور در سوریه و عراق سلسله مباحث مهدویت

مصطفی امیری، دانش آموخته حوزه علمیه قم

منابع

قرآن

آل محسن، اهدی الرايات دراسة فی شخصية اليماني، نجف، مركز دراسات التخصصية في الإمام المهدي، چاپ اول، ۱۴۳۷ ق.

آیتی، نصرت الله، تاملی در نشانه‌های حتمی ظهور، قم، موسسه آینده روشن، چاپ اول، ۱۳۹۰ ش.

آیتی، نصرت الله، چالش غفلت از آرمان‌های مهدویت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ۱۳۹۸ ش.

ابن بطریق، یحیی بن حسن، عمده عیون صحاح الاخبار، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۷ ق.

ابن ابی شیبه، عبدالله بن محمد، المصنّف، تحقیق: سعید محمد اللّحام، بیروت، دار الفکر، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق.

ابن حاتم شامی، یوسف، الدر النظیم فی مناقب الائمة، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۲۰ ق.

ابن حجر، احمد بن محمد، القول المختصر فی علامات المهدي المنتظر، دمشق، دار التقوی، چاپ اول، ۱۴۲۸ ق.

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، تقریب التهذیب، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۶ ق.

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، تهذیب التهذیب، بیروت، دار الفکر، ۱۴۱۵ ق.

ابن حنبل، احمد بن محمد، مسند الإمام أحمد بن حنبل، تحقیق: عبدالله بن عبدالمحسن، بیروت، موسسه الرساله، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.

ابن حیون، نعمان بن محمد، شرح الأخبار، تحقیق: محمدحسین حسینی جلالی، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق.

ابن حیون، نعمان بن محمد، دعائم الاسلام، تحقیق: آصف فیضی، قم، موسسه آل البيت، چاپ دوم، ۱۳۸۵ ق.

ابن صباغ مالکی، علی بن محمد، الفصول المهمه، قم، دار الحديث، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق.

ابن طاووس، علی بن موسی، الملاحم و الفتن، قم، موسسه صاحب الامر، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.

ابن فقیه، احمد بن محمد، البلدان، بیروت، عالم الکتب، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.

ابن قولویه، جعفر بن محمد، کامل الزیارات، تحقیق: عبدالحسین امینی، نجف، دار المرتضویه، چاپ اول، ۱۳۵۶ ش.

- ابن قیّم، محمد بن ابی بکر، المنار المنیف، تحقیق: عبدالفتاح ابوغده، حلب، مکتب المطبوعات الاسلامیة، چاپ دوم، بی تا.
- ابن کثیر، اسماعیل بن محمد، معجزات النبی، تحقیق: ابراهیم امین محمد، کربلا، مکتبہ التوفیقیه، چاپ اول، ۱۴۲۶ ق.
- ابن کثیر، اسماعیل بن محمد، البدایة و النهایة، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق.
- ابن کثیر، اسماعیل بن محمد، البدایة و النهایة ط هجر، تحقیق: عبدالله بن عبدالمحسن، بیروت، دار الهجر، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
- ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، تحقیق: بشار عواد معروف، بیروت، دار الجیل، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
- ابن مطهر حلّی، علی بن یوسف، العدد القویة، تحقیق: سید مهدی رجائی، قم، مکتبہ آیة الله مرعشی نجفی، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق.
- ابن منادی، احمد بن جعفر، الملاحم، تحقیق: عبدالکریم عقیلی، قم، دار السیره، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، دار الفکر، چاپ سوم، ۱۴۲۳ ق.
- ابن هشام، عبدالله بن یوسف، مغنی اللیب، مکتبہ آیة الله مرعشی نجفی، چاپ چهارم، ۱۴۱۰ ق.
- اراکي، محسن، مجموعه آثار نهمین همایش بین المللی دکتین مهودیت، قم، موسسه آینده روشن، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.
- اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمّة، تحقیق: سیدهاشم رسولی محلاتی، تبریز، بنی هاشمی، چاپ اول، ۱۳۸۱ ق.
- الاسدی، حسین، عنصر الخفاء فی القضية المهودیة، فصلنامه الموعود طبع نجف اشرف، ش ۴، ۱۴۳۸ ق.
- اکبرنژاد، مهدی، بررسی تطبیقی مهودیت در روایات شیعه و اهل سنت، قم، بوستان کتاب، چاپ سوم، ۱۳۸۸ ش.
- الهی نژاد، مهودیت و فرجام تنازع حق و باطل، فصلنامه انتظار موعود، ش ۳۹، ۱۳۹۱ ش.
- ایجی، شهاب الدین احمد، توضیح الدلائل، تهران، المجمع العالمي للتقريب بين المذاهب الإسلامية، چاپ اول، ۱۴۲۸ ق.
- بحرانی، هاشم بن سلیمان، بهجة النظر فی اثبات الوصایة و الامامة، تحقیق: عبدالرحیم مبارک، مشهد، بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۴۲۷ ق.
- بحرانی، هاشم بن سلیمان، حلیة الأبرار، قم، موسسه المعارف الاسلامیة، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.
- بحرانی، هاشم بن سلیمان، غایة المرام، بیروت، تحقیق: سیدعلی عاشور، بیروت، موسسه التاريخ العربی، چاپ اول، ۱۴۲۲ ق.
- بخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، تحقیق: وزارة الاوقاف مصر، قاهره، المجلس الاعلی لشئون الاسلامیة، چاپ دوم، ۱۴۱۰ ق.
- البنزار، ابوبکر، البحر الزخار، تحقیق: محفوظ الرحمن زین الله، مدینة، مکتبہ العلوم و الحكم، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
- بستوی، عبدالعلیم عبدالعظیم، موسوعة فی أحادیث الإمام المهدي، بیروت، دار ابن حزم، چاپ اول، ۱۴۲۰ ق.
- بوصیری، شهاب الدین احمد بن ابی بکر، اتحاف الخیرة، تحقیق: عبدالرحمن عادل بن سعد، ریاض، الرشد، چاپ اول، ۱۴۱۹ ق.
- پورسیدآقایی، مسعود، تاملی در سوره روم بشارت فتح فلسطین، قم، موسسه آینده روشن، چاپ اول، ۱۳۹۵ ش.
- پورسیدآقایی، مسعود، چالش های روایی تشکیل حکومت در عصر غیبت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۹، ۱۳۹۸ ش.
- پورسیدآقایی، مسعود، زمینه سازی ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۱۰، ۱۳۸۸ ش.

- پورسیدآقایی، مسعود، نقش ایرانیان در عصر ظهور، فصلنامه پژوهش های مهدوی، ش ۲۵، ۱۳۹۷ ش.
- پورسیدآقایی، مسعود، مواجهه امام زمان با قوم یهود در عصر ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۲، ۱۳۹۶ ش.
- ترمذی، محمد بن عیسی، سنن الترمذی، تحقیق: احمد محمدشاکر، قاهره، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۴۱۹ ق.
- تویجری، حمود بن عبدالله، الاحتجاج بالأثر علی من أنکر المهدي المنتظر، ریاض، الرئاسة العامة لإدارات البحوث العلمية والإفتاء، چاپ اول، ۱۴۰۳ ق.
- تویجری، حمود بن عبدالله، إتحاف الجماعة بما جاء في الفتن و أشراط الساعة، ریاض، دار الصمیعی، چاپ دوم، ۱۴۱۴ ق.
- جزائری، نعمت الله، ریاض الأبرار فی مناقب الأئمة، بیروت، موسسه التاريخ العربی، چاپ اول، ۱۴۲۷ ق.
- جعفری، جواد، اشتراکات شیعه و اهل سنت در عقیده مهدویت، قم، مشعر، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.
- جعفری، جواد، معاشناسی تطبیقی انتظار و زمینه سازی قیام امام مهدی در اندیشه فریقین، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۵، ۱۳۹۷ ش.
- جعفری، یعقوب، تفسیر کوثر، قم، هجرت، چاپ اول، ۱۳۷۶ ش.
- حاکم نیشابوری، محمد بن عبدالله، المستدرک علی الصحیحین، تحقیق: مصطفی عبدالقادر عطا، بیروت، دار الکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۴۱۱ ق.
- حر عاملی، محمد بن حسن، إثبات الهداء، بیروت، اعلمی، چاپ اول، ۱۴۲۵ ق.
- حلی، حسن بن یوسف، خلاصه الرجال، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش.
- حموی، یاقوت بن عبدالله، معجم البلدان، بیروت، دار صادر، چاپ دوم، ۱۹۹۵ م.
- حنبلی، مرعی بن یوسف، فرائد فوائد الفکر، قم، دار الکتب الاسلامی، چاپ سوم، ۱۴۲۷ ق.
- دانی، عثمان بن سعید، السنن الواردة فی الفتن، تحقیق: ضاء الله بن محمد المبارکفوری، ریاض، دار العاصمه، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.
- ذهبی، شمس الدین محمد بن احمد، الکاشف، جده، دار القبلة للثقافة الاسلامیة، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق.
- ذهبی، شمس الدین محمد بن احمد، الموقظه فی علم مصطلح الحدیث، تحقیق: عبدالفتاح ابوغده، حلب، مکتب المطبوعات الاسلامیة، چاپ دوم، ۱۴۱۲ ق.
- ذهبی، شمس الدین محمد بن احمد، میزان الاعتدال، بیروت، دار المعرفه، چاپ اول، ۱۳۸۲ ق.
- رستم نژاد، مهدی، قوم جایگزین در احادیث تفسیری، فصلنامه حدیث حوزه، ش ۷، ۱۳۹۲ ش.
- رستم نژاد، مهدی، نقد رویکرد سلفی ها در جرح و تعدیل مذهبی و اعتقادی، فصلنامه علوم حدیث تطبیقی، ش ۳، ۱۳۹۴ ش.
- ری شهری، محمد، دانشنامه امام مهدی، قم، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۳۹۳ ش.
- زمخشری، محمود بن عمر، تفسیر الکشاف، بیروت، دار الکتب العربی، چاپ سوم، ۱۴۰۷ ق.
- سجادی طلب، دفاع از احادیث نشانه های ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۳، ۱۳۹۶ ش.
- سلیمان، کامل، یوم الخلاص، قم، دار المجتبی، چاپ اول، ۱۴۲۷ ق.
- سلیمانی، جواد، بررسی آیات غلبه حق بر باطل از منظر علامه طباطبایی، فصلنامه مطالعات تفسیری، ش ۳۰، ۱۳۹۶ ش.
- سلیمانی، جواد، سنت مندی تاریخ در قرآن از منظر شهید صدر، فصلنامه تاریخ در آینه پژوهش، ش ۲۵، ۱۳۸۹ ش.

- سمهودی، علی بن عبدالله، جواهر العقدين، تحقیق: موسی بنای علیلی، بغداد، مطبعة العانی، چاپ اول، ۱۴۰۵ ق.
- سند البحرانی، فقه علائم الظهور، نجف، مرکز دراسات التخصصیه فی الإمام المهدی، چاپ اول، ۱۴۲۵ ق.
- سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن ابی بکر، الحاوی للفتاوی، بیروت، دار الفکر، چاپ اول، ۱۴۲۴ ق.
- سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن ابی بکر، الخصائص الكبرى، بیروت، دار الکتب العلمیه، بی تا
- سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن ابی بکر، الدرر المنثور، قم، مکتبه آیة الله مرعشی نجفی، چاپ اول، ۱۴۰۴ ق.
- سیوطی، جلال الدین عبدالرحمن ابی بکر، العرف الوردی، تهران، المجمع العالمی للتقريب بين المذاهب الإسلامية، چاپ اول، ۱۳۸۵ ش.
- الشاشی، هیثم بن کلیب، المسند، تحقیق: محفوظ الرحمن زین الله، مدینه، مکتبه العلوم و الحکم، چاپ اول، بی تا.
- شامی، محمد بن یوسف، سبل الهدی و الرشاد، بیروت، دار الکتب العلمیه، چاپ اول، ۱۴۱۴ ق.
- شفیعی مازندرانی، محمد، ایرانیان در اشاره‌های قرآنی، فصلنامه معرفت، ش ۹۶، ۱۳۸۴ ش.
- شوشتری، محمدتقی، قاموس الرجال، قم، جامعه مدرسین، چاپ دوم، ۱۴۱۰ ق.
- شوشتری، نورالله، إحقاق الحق، مکتبه آیة الله مرعشی نجفی، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق.
- صدر، محمد، تاریخ الغیبه الكبرى، بیروت، دار التعارف، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.
- صدر، محمد، تاریخ مابعد الظهور، بیروت، دار التعارف، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.
- صدوق، محمد بن علی، معانی الأخبار، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۳ ق.
- صدوق، محمد بن علی، من لایحضره الفقیه، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، جامعه مدرسین، چاپ دوم، ۱۴۱۴ ق.
- صمدی، قنبر علی، بایسته‌های ظهور، فصلنامه مشرق موعود، ش ۵، ۱۳۸۷ ش.
- طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، بیروت، اعلمی، چاپ دوم، ۱۳۹۰ ق.
- طبرانی، سلیمان بن احمد، المعجم الأوسط، تحقیق: طارق بن عوض الله، قاهره، دار الحرمین، چاپ اول، ۱۴۱۵ ق.
- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، تهران، ناصر خسرو، چاپ سوم، ۱۳۷۲ ش.
- طبری، احمد بن عبدالله، ذخائر العقبی، قاهره، مکتبه القدسی، چاپ اول، ۱۳۵۶ ق.
- طبری، محمد بن جریر، دلائل الإمامة، تهران، مؤسسه البعثه، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق.
- طبسی، نجم‌الدین، فی رحاب حکومت الإمام المهدی، قم، دلیل ما، چاپ اول، ۱۴۲۵ ق.
- طبسی، نجم‌الدین، چشم‌اندازی به حکومت مهدی، قم، بوستان کتاب، چاپ اول، ۱۳۹۰ ش.
- طبسی، نجم‌الدین، درس خارج مهدویت، قم، مرکز تخصصی مهدویت، بی تا.
- طوسی، محمد بن حسن، الغیبه، تحقیق: عبادالله طهرانی، قم، مؤسسه المعارف الإسلامیه، چاپ سوم، ۱۴۲۵ ق.
- طوسی، محمد بن حسن، الرجال، تحقیق: جواد قیومی اصفهانی، قم، جامعه مدرسین، چاپ سوم، ۱۳۷۳ ش.
- عجلی، احمد بن عبدالله، معرفه الثقات، مدینه، مکتبه الدار، ۱۴۰۵ ق.
- العمیدی، ثامر هاشم حبیب، غیبه الإمام المهدی عند الإمام الصادق، قم، مرکز الرساله، چاپ اول، ۱۴۲۴ ق.
- العمیدی، ثامر هاشم حبیب، المهدی المنتظر فی الفكر الاسلامی، قم، مرکز الرساله، چاپ دوم، ۱۴۲۵ ق.
- غماری مغربی، احمد بن محمد بن صدیق، إبراز الوهم المکنون من کلام ابن خلدون، دمشق، مطبعة الترقی، چاپ اول، ۱۳۴۷ ق.

- فتلاوی، مهدی حمد، ثورة الموطئین للمهدی، بیروت، دار الوسيلة، چاپ دوم، ۱۴۱۸ ق.
- فتلاوی، مهدی حمد، رایات الهدی و الضلال فی عصر الظهور، بیروت، دار الوسيلة، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
- فتلاوی، مهدی حمد، مع المهدی المنتظر فی دراسة مقارنة، بیروت، الدار الإسلامية، چاپ دوم، ۱۴۲۲ ق.
- قبانچی، محمد، موجز دائرة معارف الغيبة، نجف، مرکز دراسات التخصصیة فی الإمام المهدی، چاپ اول، ۱۴۲۷ ق.
- قره چانلو، حسین، جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، تهران، سمت، چاپ اول، ۱۳۸۰ ش.
- قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، تحقیق: طیب موسوی جزائری، قم، دار الکتب، چاپ سوم، ۱۳۶۳ ش.
- قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ینابیع المودة، قم، اسوه، چاپ دوم، ۱۴۲۲ ق.
- قنوجی، محمد صدیق حسن، الإذاعة، تحقیق: عبدالرحمن بن یحیی المعلمی، بیروت، دار الکتب العلمیة، چاپ اول، ۱۴۲۱ ق.
- کارگر، مهدویت و فرجام ستیزش حق و باطل، فصلنامه انتظار موعود، ش ۱۹، ۱۳۸۵ ش.
- کشی، محمد بن عمر، الرجال، تحقیق: سیدمهدی رجایی، قم، موسسه آل البيت، چاپ اول، ۱۴۰۴ ق.
- کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تحقیق: علی اکبر غفاری، تهران، دار الکتب الاسلامیة، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.
- کورانی، علی، المعجم الموضوعی لإحادیث الإمام المهدی، قم، دار المعروف، چاپ ششم، ۱۴۳۶ ق.
- کورانی، علی، عصر الظهور، قم، دار الهدی، چاپ دوازدهم، ۱۴۳۰ ق.
- کوفی، محمد بن سلیمان، مناقب الإمام أميرالمؤمنین، تحقیق: محمدباقر محمودی، قم، مجمع إحياء الثقافة الإسلامية، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق.
- متقی هندی، علی بن حسام‌الدین، کنز العمال، تصحیح: صفوة السقا، بیروت، مکتبه التراث الاسلامی، چاپ اول، ۱۳۹۷ ق.
- مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت، دار إحياء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق.
- مدرسی، حسین، دراسة حول ظهور الإمام المهدی، قم، انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۴ ش.
- مرتضی عاملی، جعفر، دراسة فی علامات الظهور، بیروت، المركز الاسلامی للدراسات، چاپ چهارم، ۱۴۲۴ ق.
- مرتضی عاملی، جعفر، مختصر المفید، بیروت، المركز الاسلامی للدراسات، چاپ اول، ۱۴۲۳ ق.
- مرکز فرهنگ و معارف قرآن، دائرة المعارف قرآن کریم، قم، بوستان کتاب، چاپ سوم، ۱۳۸۲ ش.
- المزی، یوسف بن عبدالرحمن، تهذیب الکمال، بیروت، دار الفکر، چاپ اول، ۱۹۹۴ م.
- مسلم، ابن حجاج، صحیح مسلم، تحقیق: محمدفواد عبدالباقی، قاهره، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.
- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، قم، صدرا، چاپ سوم، ۱۳۸۷ ش.
- معارف، مجید، بررسی سندی فقه‌الحدیثی احادیث رایات سود در منابع اهل سنت، فصلنامه مشرق موعود، ش ۴۶، ۱۳۹۷ ش.
- مفید، محمد بن محمد، الإختصاص، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، المؤتمر العالمی لالفیة الشیخ المفید، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق.
- مقدسی شافعی، یوسف بن یحیی، عقد الدرر فی أخبار المنتظر، قم، مسجد جمکران، چاپ سوم، ۱۴۲۸ ق.
- مقریزی، احمد بن علی، إمتاع الأسماع، بیروت، دار الکتب العلمیة، چاپ اول، ۱۴۲۰ ق.

موصلی، ابویعلی احمد بن علی، المسند، تحقیق: حسین سلیم اسد، بیروت، دار المامون التراث، چاپ اول، ۱۴۰۸ ق.
نجاشی، احمد بن علی، الرجال، تحقیق: موسی شبیری زنجانی، قم، جامعه مدرسین، چاپ ششم، ۱۳۶۵ ش.
نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، تحقیق: علی اکبر غفاری، تهران، صدوق، چاپ اول، ۱۳۹۷ ق.
نویسندگان، مجموعه آثار پنجمین همایش بین المللی دکترین مهدویت، قم، موسسه آینده روشن، چاپ اول، ۱۳۸۸ ش.
نیلی نجفی، علی بن عبدالکریم، منتخب الانوار المزیئه، تحقیق: عبداللطیف حسینی، قم، مطبعة الخيام، چاپ اول، ۱۳۶۰ ش.

یوسفی، رویکرد و حیانی بر محبوبیت ایرانیان و بستر سازی ظهور، فصلنامه پژوهشنامه مهدویت، ش ۱، ۱۳۹۵ ش.

نرم افزار جامع الاحادیث، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.

نرم افزار جوامع الكلم، الاداره العامه للاوقاف.

نرم افزار درایه النور، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.

نرم افزار مهدویت، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.